

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Філологічний факультет
Катедра української мови імені професора
Івана Ковалика

МОТИВАЦІЙНИЙ ТА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ
АНАЛІЗ НАЗВ СОЛОДОЩІВ УКРАЇНИ (ТОРТІВ,
МОРОЗИВА ТА ПЕЧИВА)

Магістерська робота
студентки VI курсу
українського відділення
філологічного факультету
Вінярської Юлії Іванівни

Науковий керівник:
доц.Ціхоцький І.Л.

Львів-2020

Зміст

ВСТУП	C.3
РОЗДІЛ I. Гастроніми як найбільш вживана зона лексики	
1.1.3 історії формування гастронімів.....	C.6
1.2. Дослідження гастронімів, їх різновиди: погляди Т.А.Матвієнко, С.Пиркало та Я.В.Браницької.....	C.8
РОЗДІЛ II. Мотиваційний та лексико - семантичний аналіз назв солодощів України	
2.1.Власні назви тортів.....	C.17
2.2.Власні назви морозива.....	C.35
2.3.Власні назви печива.....	C.52
ВИСНОВОК	C.65
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	C.68
ДОДАТОК. Алфавітний покажчик	C.75

Вступ

Ономастика— дисципліна, що вивчає саме власні імена, як вони функціонують в мові та «живуть» в суспільстві, закономірності їх утворення, розвитку, зміни. Вона виникла в результаті взаємодії досліджень з історичного джерелознавства і лінгвістики [19]. Вона досліджує сукупність власних імен відповідної території, певного етносу, історичного періоду, враховуючи всі обставини виникнення і розвитку цих імен: за яких історичних умов виникла та чи інша назва, специфіка географічних особливостей місцевості, етнічна приналежність населення, вплив інших держав та ін.. У дослідженнях Ономастика користується історичним, етимологічним, загальним, типологічним, статистичним та іншими методами. Об'єктом дослідження Ономастики стали всі власні імена, їхні класи. У деяких працях термін „ономастика” вживається в значенні антропоніміка.

Порівняно з іншими науками, ономастика є досить юною, а тому багато її сторін залишаються нез'ясованими. Ще з давніх часів власні назви стали об'єктом досліджень. Але ґрунтовне вивчення цих одиниць розпочалося лише в ХІХ столітті. Першими дослідниками, що започаткували основу наукової роботи, стали вчені Німеччини: Потт Август-Фрідріх, Ферштеман, Штарк та інші. Але це не зацікавило вітчизняних дослідників. Лише у другій половині ХІХ століття можна помітити перші розвідки в цій галузі. Професор М.Ф. Сумцов став першим, хто розпочав досліджувати власні назви. У 1885 році в книжці „Киевская старина” він помістив статтю „Малорусские фамильные прозвания”. Досить скромна праця лише на 14 сторінок стала першим кроком у дослідженні власних назв. В.Охримович продовжив шлях М. Сумцова, і в 1895 році опублікував розвідку „Про сільські прізвища” в газеті „Житі і слові”. Вже наприкінці ХІХ століття ономастика розпочинає функціонування як окремий розділ лексикології та етимології. За ініціативою французького лінгвіста А.Доза у 1930 року ХХ

століття у Франції було скликано 1-й Міжнародний ономастичний конгрес. У 30-х роках ономастика отримала науковий статус [20, С.3].

Основні розділи ономастики: топоніміка (ойконіміка, гідроніміка, мікроніміка) – вивчає власні назви географічних об'єктів; антропоніміка – вивчає імена людей; етніміми – назви етнічних утворень; зооніми – назви тварин; фітоніми – назви рослин, теоніми – імена богів, міфологічних істот; космоніми – назви галактик і сузір'їв, планет, зірок; перейоніми – назви засобів пересування: кораблів, поїздів, літаків, космічних апаратів; хремантоніми – власні імена унікальних коштовних предметів (наприклад, ювелірні вироби); фалоніми – назви нагород; хрононіми – назви відрізків часу; документалізми – назви важливих для народу документів; геортоніми – назви свят, ювілеїв, урочистостей; фіктоніми – вигадані імена тощо [8]. За одиницю вивчення дана дисципліна має онім – власна назва, призначена для виділення та номінування об'єкта реальної дійсності і відокремлення його від інших подібних об'єктів.

Ономастика також **вивчає гастрономіи** – власні назви продовольчих товарів (тобто, продуктів харчування, страв). Вони є найменш досліджені, однак найбільш важливі для існування знакової системи їжі. Гастрономіи нині функціонують повсюдно й уживаються масово. Їх дослідження дає змогу істотно відновлювати факти історії мови та історії народу.

Мета магістерської роботи – розкрити особливості та значення одного з основних та найдинамічніших розділів ономастики – гастрономії; оглядово розглянути роботи мовознавців, присвячених функціонуванню гастрономів у соціумі; здійснити ґрунтовний мотиваційний та лексико-семантичний аналіз назв солодошів України.

Мета роботи передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) опрацювати літературу, пов'язану з гастрономіями, як одним із головних розділів ономастики;
- 2) ознайомитись із значенням та розвитком гастрономії протягом тривалого історичного часу;

- 3) зібрати гастрономі України (назви печива, морозива, тортів);
- 4) покласифікувати гастрономі, в основі яких лежать назви кондитерських виробів України;
- 5) з'ясувати етимологію назв цих солодощів;
- 6) здійснити мотиваційний та лексико-семантичний аналіз поданих кондитерських виробів;
- 7) укласти алфавітний покажчик зібраного матеріалу.

Об'єкт дослідження – кондитерські вироби України марок «Лімо», «Рудь», «Ласунка», «АВК», «ROSHEN» та ін.

Предмет дослідження: мотиваційний та лексико-семантичний аналіз назв солодощів України (власні назви печива, морозива, тортів).

Методи дослідження: описовий, етимологічний, метод суцільної вибірки, статистичний.

Актуальність магістерської роботи зумовлена потребами суспільства в здобутті нових даних, адже гастрономі, які відображають інформацію про дійсність, ще не досліджувалися в повному обсязі, а їжа оточує людей щодня.

Новизна праці полягає в тому, що вперше в українському мовознавстві об'єктом поглибленого і комплексного лінгвістичного дослідження обрано гастрономі України; зроблено спробу класифікації та виявлення мотиваційних та лексико-семантичних особливостей назв солодощів (тортів, печива та морозива).

Структура роботи: Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатку (алфавітний покажчик).

Розділ І.

Гастроніми як найбільш вживана зона лексики

1.1. З історії формування гастронімів

Лексика – це найдинамічніше лінгвістична система. Вона найбільше реагує на всі процеси в суспільстві, адже в словах відбивається рівень розвитку народу [26, С.206]. З початком свого існування людина проводила більшу частину часу на полюванні, добувала собі їжу, адже саме їжа залишається необхідною умовою життєдіяльності живого організму, є основною біологічною потребою, допомагає вижити і виконує в нашому житті функцію «задоволення».

Гастроніми належать до найбільш вживаної, давньої та значущої зони лексики. У мовних одиницях відображається, фіксується та зберігається інформація про дійсність, яку пізнала людина (зорові, соматичні, тактильні, смакові канали), про культуру кожного народу. Саме тому побутова лексика, яку ми використовуємо щоденно, є предметом вивчення не лише лінгвіста, а й історика, етнографа, археолога. Тема харчування завжди актуальна для кожної людини на будь-якому історичному етапі розвитку суспільства, адже в гастронімах відбилися національні особливості народу, нації, культури [22, С.52].

А. Муратова зазначає, що «їжа супроводжує всі важливі, значущі події в житті людини: народження, свята, проводи, зустрічі, весілля, входи тощо». «Навіть короткочасні повсякденні події – до сусідки на хвилинку – й офіційні заходи, урочистості, коли, здавалося б, без їжі можна обійтися (дипломатичні прийоми, випускний бал тощо), супроводжуються хоча б символічною трапезою» [27].

Можна розуміти гастрономію як різновид соціально-гуманітарного знання, в якому «занотовується» зв'язок між їжею та нашою культурою.

Прикметник гастрономічний співвідноситься з іменником гастрономія (з грецької «gastronomia» перекладається як «мистецтво приготування їжі»). У тлумачному словнику української мови подано саме два визначення цього терміна: 1. знання та розуміння кулінарії; 2. продукти харчування, переважно закусочні [39, С. 40]. Слово в слово з грецької мови гастрономія перекладається як «шлунок». В науково - довідниковій літературі цей термін перекладається як високоякісні продовольчі товари, інколи мистецтво куховарити. Можна сказати, що гастрономія - це «різновид людської культури, що вміщує сенси, норми та цінності...» [45, С. 76].

Гастрономія кожного народу відображає соціальні, природні та кліматичні умови. Наприклад, Україна, зважаючи на територіальні та кліматичні особливості, завжди вважалася житницею, а хліб завжди був найпопулярнішим, найбільш значущим атрибутом українського застілля, обрядовості. В Португалії, наприклад, на кожному столі можна побачити оливки та помаранчі, адже в них це найпопулярніші продукти.

Цікавий факт про хліб: в VI–X столітті пшеничний білий хліб був ознакою заможного столу, а житній – традиційний елемент застілля бідних. Дослідниця А. Слепцова підтверджує цей факт і пише, що головними злаками європейського Середньовіччя та Відродження були пшениця та жито [42, С.50]. Овочі та рибу теж зараховували до «їжі бідняків», адже овочі вирощували, заготовляли та споживали передусім селяни, а риба була ознакою бідності. В той час гіркий смак був характерним для кухні усіх соціальних груп, а ось цукор, який тільки почали завозити в Європу араби, був доступний тільки для аристократів, адже був дуже дорогим та в дефіциті. До XVI ст. вживання прянощів залишається знаком соціального домінування. Щодо м'яса, то вважалось, що його не повинно бути на столах «соціальних низів». Багаті люди підтверджували свій соціальний статус та власну велич пишними банкетами. «Здавна на руських бенкетах збереглася традиція розкошества в подачі. На гостей, особливо іноземних, створювала враження картина, коли на величезному підносі п'ять або шість розносників виносили цільну тушу

жареного ведмедя або оленя, осетра в два метри або декількох сотень перепілок» [42, С. 51].

Згодом кухня бідних та багатих змішалася внаслідок науково-технічної революції, а ікра стала загальнодоступним явищем (це тривало до моменту, коли відбулася індустріалізація СРСР та будівництво гідроелектростанцій, які перегороджували шляхи міграції риби тощо).

Наприкінці XV століття в Європі з'являється витончена, справжня гастрономічна кухня. Тобто за допомогою переліку певних продуктів, страв на «столи» ми могли визначити статус та приналежність кожної особи до певного класу в суспільстві. На таких смакових обмеженнях, які закріплювалися тогочасним ідеологічним порядком, наголошує Д. Ребора.

1.2. Дослідження гастронімів та їх різновиди у працях Т. Матвієнко, С. Пиркало та Я. Браницької.

Хоча гастроніми займають провідне місце в нашій лексиці, на жаль, вивчені вони недостатньо, частково, фрагментарно. Об'єктами лінгвістичного дослідження довгий час залишаються назви одягу, назви господарських приміщень (тобто непромислових товарів). Більшість науковців приділяли увагу вивченню назв страв не комплексно, а на діалектній основі (З. Ганудель, Е. Гоца, Є. Турчин, Н. Загнітко та ін.) [24, С. 52]. Вивченням гастронімів займалися одиниці, а саме: Я.В. Браницька, П.П. Буркова, Е.А. Гашимов, Н.П. Головніцька, Д.Ю. Гулінов, О.О. Дормідонтова, І.В. Пахомова [47, С. 249], а також варто виокремити В. Бурлачука, І. Набруско, Ю. Винничука, В. Панченка, В. Супруненко, О. Фурдик, Н. Толстих [45, С.75].

П. Блау розуміє під феноменом «гастрономія» певні аспекти суспільного життя, конкретні форми його прояву. Є. І. Головаха зараховує гастроніми до універсальних соціальних феноменів, які завжди будуть існувати в житті суспільства (мають просторово-часову інваріантність). Француз Ж. Б. Саварен гастрономію тлумачив як окрему науку. І. Сохань

говорить про гастрономію, як про «комплекс кулінарних норм, практик харчування, гастрономічний дискурс, який є похідною суспільного життя та одним із інформативних індикаторів його стану» [45, С. 76]. К. Леві-Стросс наголошував, що гастрономія, кулінарія є мовою, якою суспільство несвідомо повідомляє про свої смаки, потреби, розкриває секрети своєї особистості. Конфуцій висловив досить схожу думку ще багато століть тому: «Той спосіб, в який ви нарізаєте м'ясо, може багато розповісти про спосіб вашого життя» [30, С. 188]. Кожен народ має власні «смакові» рецептори і сприймає тільки ту їжу, страви, які характерні на їхній території. А. Муратова, зокрема, писала: «Вибір їжі, уявлення про її смак... формуються культурними установками. Наприклад, російській людині вкрай важко, навіть в екстремальній ситуації, змусити себе їсти живих комах, жаб і ін. Навіть, здавалося б, межі фізичних можливостей людини насправді визначаються нормами культури, в якій вона живе... гостра їжа вважається шкідливою для шлунка...для європейця, але такі страви дуже цінуються і широко поширені в Кореї, Китаї» [27]. В українській гастрономічній культурі, у порівнянні з іншими, є найбільша кількість пісних страв, і така їжа буде незвичною для інших харчових культур, але для українців – це предмет національної гордості. Тобто багато націй «свою» їжу вважають природною, такою, яку постійно потребує організм майже на фізіологічному рівні, істинною, а «чужу» їжу вони вважають сумнівною, навіть поганою, яка подекуди викликає подив, непорозуміння [42, С. 49]. Французький філософ Р. Барт доводить, що їжа – частина комунікації, адже через їжу людина «передає інформацію про себе, а також вступає в діалог з іншими». Тобто особа, яка ділиться їжею з іншою вступає в гастрономічний діалог. Такий продукт «трансліює і символізує» потреби в певний момент, стан людини [42, С.52].

Говорячи про дослідження гастрономів, варто згадати О. О. Селіванову, яка розробила метод дослідження французьких гастрономів – це когнітивно-ономасіологічний аналіз (допомагає пізнати культурні

пріоритети й норми французького народу). Застосовуються й інші такі методи: компонентний аналіз (семантична структура складників французьких гастронімів); лінгвокультурологічний аналіз.

Щодо художньої літератури, то багато письменників почали активно використовувати гастроніми з метою збагачення мови твору, і саме через їхні твори ми можемо ознайомитися як із самобутніми українськими стравами, продуктами, так із запозиченнями. Гастроніми розкривають особливості національного менталітету того чи іншого мовного середовища, досвід певної спільноти людей, саме тому вони так зацікавили письменників [25, С. 64]. Назви овочів, фруктів, різних страв, наїдків часто трапляються у фольклорних висловлюваннях, насамперед з метою підкреслити значущість, інформативність, емоційне забарвлення власної думки. Також у творах можна побачити багато гастрономічних метафор, застосування відповідних прислів'їв. Наприклад, іноді про людину говорять: «Третій калач», «Ну і фрукт», «З ним каші не звариш», «Яблуко від яблуні не далеко падає» [30, С. 78]. Отже, сучасна література є цінним джерелом для дослідження гастронімів.

Українська письменниця С. Пиркало започаткувала новий для нас жанр масової літератури – *кулінарну есеїстику*. В есе «Кухня егоїста» наявні гастроніми ХХІ століття, через гастрономію подано культуру народів світу. На думку авторки, назви страв можна поділити за функційною ознакою на такі лексико-семантичні підгрупи: 1) «Найменування на позначення харчів, які їдять» (борщ, гороховий суп, гаспачо, вівсянка, кукурудзяна каша, курячий бульйон, стейк з оленини та ін.). У цій підгрупі подано ще внутрішній розподіл на: перші страви, десерти, назви страв із м'яса, назви закусок, салатів, соусів, фаст-фуд (всі вони об'єднуються в мікрогрупи) тощо; 2) «Найменування на позначення харчів, які п'ють» (назви вина, міцні алкогольні напої – лікер, текіла, бренді, коньяк, портвейн, горілка та безалкогольні напої) [25, С.54]. Письменниця виокремлює **ксеноніми** – запозичені слова, що потрапляють в українську мову шляхом калькування.

Наприклад, англ. *pudding* – пудинг (англійський десерт із яєць, цукру, молока й борошна, приготований на водяній бані); *tapas* – тапас (будь-яка закуска до пива), французьке *camembert* – камамбер (різновид м'якого жирного сиру, що виготовляється з молока) тощо. Можна помітити, як іншомовні лексеми, які стали звичним для нашої мови явищем та увійшли до повсякденного обігу, уже не потребують окремих пояснень в есе «Кухня егоїста». Наприклад, звичними для нас стали такі іншомовні гастроніми: гамбургер, піца, паста. У праці авторки хоча і подано велику кількість іншомовних назв страв та напоїв, але згадано й українські страви: холодець, борщ із кропиви, сало в шоколаді тощо. У тексті є значна кількість синонімічних пар: свинячі ребра – телячі ребра – ребра барбекю (телячі і свинячі ребра можуть готуватися на решітці «барбекю») [25, С. 57].

С. Пиркало поділяє назви страв не тільки за функційною ознакою. В есе ми можемо побачити метонімічні перенесення, що позначають назви страв:

- 1) **кулінарні топоніми** (найменування, що походять від назв регіонів: котлета по-київськи, французький ремулад із Селери; шампанське (походить від назви історичної області Шампань у Франції), ріоха (від назви регіону в Іспанії, ісп. *La Rioja*) та ін.);
- 2) **антропоніми** (страви, що пов'язані з іменами відомих людей: торт «Наполеон», салат «Олів'є»). В есе широко представлені найбільш продуктивні однокомпонентні (*гаспачо, бордо*) і багатокомпонентні назви «відносний прикметник + іменник». «*Жаб'ячі лапки подають в українських ресторанах уже не перший рік*» [25, С. 60]. Рідко ми можемо побачити конструкцію «іменник + іменник»: «*Торт Наполеон – не хочу навіть рахувати; серце болить*», та конструкцію «іменник + прийменник + іменник» (*пудинг із кропиви*).

Деякі гастроніми мають у своїй структурі суфікси, які виражають оцінне значення: холодець, вівсянка, борщик, котлетки. Найчастіше такі слова є іменниками, мають частиномовне значення предметності. Складні однокомпонентні назви подекуди виступають субстантивованими прикметниками, запозиченими з різних мов (*гамбургер, соус беарнез*).

Авторка подає в есе метонімічні перенесення і для напоїв за схемами: «назва міста – сорт винограду – назва вина, яке роблять з цього винограду»; «виробництво – продукція, що виробляється цим підприємством». Як приклад, **марані** (від назви регіону у Грузії).

У статті Т.А.Матвієнко «**Етимологія назв кондитерських виробів в німецькій мові**» було виділено п'ять тематичних груп назв кондитерських виробів:

- 1) Кулінароніми за ознакою (налічує 31,25%): «das Dragee»;
- 2) Гастроніми, які нагадують певну форму чи речовину (налічує 25%): «die Waffel»;
- 3) Група, що відображають складові рецепта (налічує 21,88%): «der Какао»;
- 4) Група кондитерських виробів, які утворені від дієслів (налічує 12,5%): «der Teig»;
- 5) Кондитерські вироби, які мають асоціацію з природою (налічує 9,38%): «das Eclair».

Відповідно до такого поділу на групи можна побачити, за яким зразком відбулося створення лексичних одиниць (в даному випадку – гастронімів) в німецькій мові. Як висновок, найбільше слів належать до групи, яка характеризує їх за ознакою. В роботі представлені як запозичені (найпродуктивніші одиниці), так і питомі (der Teig, der Kringel, der Strudel тощо). Найбільший відсоток запозичень з французької мови (34,38%), всі інші – це італійські, іспанські, арабські, латинські, грецькі, англійські та португальські запозичення.

Т.А.Матвієнко досліджує також і французькі гастроніми, адже Франція знаменита своєю кухнею і винами в цілому світі. У статті «**Засоби утворення французьких слів у сфері кулінарії**» авторка виділяє різні засоби утворення таких слів: 1) суфіксальний спосіб: *Ресторан (restaurant): від restaurer – «підкріплювати, відновлювати сили» + -ant*; 2) складання цілих слів: *Бьен-Кюї (bien cuit)*; 3) субстантивация (перехід прикметника й

дієприкметника в іменник): *Желе* (*gelée*: від *gelé* – «замерзлий»); 4) метонімічне перенесення французьких власних імен (такий принцип би бачимо і в попередній статті):

- а) місце виробництва → продукт виробництва: *Коньяк* (*cognac*): за назвою міста *Коньяк*, де вироблявся цей сорт вина;

- б) ім'я виробника → продукт виробництва: *Бешамель* (*béchamel*): соус, створення якого приписується гофмейстеру Людовика XIV Луї де Бешамелю маркізу де Нуантель;

- в) за іменем: (*Суп*) *жюльєн*, *шарлот* (*ка*): від жіночих імен *Julienne*, *Charlotte*.

Французька кухня багата «історичними стравами» - стравами, названими на честь відомих історичних осіб або подій, літературних героїв (XVII ст. – початок XIX ст.). Такі назви страв завжди пишуться з великої літери (наприклад, соус Кольбер; суп д'Артаньян);

5) метонімічне перенесення загальних назв за ознакою подібності (форма, якість, спільність функції тощо) : *Суфле* (*soufflé*): *soufflé* «пушилий» → повітряний пиріг.

б) запозичення: *омар* (*homard*) з німецької [26, С. 209].

Таким чином, дослідження гастронімів дозволяє нам виділити два їх генетичні різновиди: 1) терміни, що з'явилися в результаті використання наявних мовних одиниць (загальнолітературні, діалектні та просторічні слова, що вживаються як назви страв та назви харчових продуктів; терміни-запозичення); 2) терміни (слова і словосполучення), що виникли за допомогою засобів словотвору.

Також, варто зазначити, що існують: 1) власні питомі гастроніми; 2) нові слова, які були запозичені з інших мов та трансформувалися на український лад (тобто засвоєння лексики відповідно до властивих фонетичних та граматичних особливостей). Для вивчення словникового складу будь-якої мови важливим є саме етимологічний аспект, адже походження слова впливає на його зовнішню та внутрішню форми, значення

та сферу функціонування [26, С. 206]. Отже, у будь-якій мові гастроніми – це суміш питомих та запозичених (перероблених на власний лад) слів.

Яніна Браницька у своїй праці: «Гастроніми в сучасній французькій мові: когнітивно-ономасіологічний аспект» досліджує назви французьких страв і все, що покладене в основу їхнього творення (близько 5 тисяч похідних найменувань страв французької мови, взятих з енциклопедичних словників, журналів тощо).

У масиві досліджуваних французьких гастронімів авторка виокремлює такі мотиватори-об'єкти зі значенням:

- 1) об'єкта температурного впливу, зумовленого традиціями приготування їжі, коли продукт зазнає перетворень за допомогою температури;
- 2) об'єкта локативного зовнішнього впливу, що визначає оригінальність страви;
- 3) об'єкта локативного внутрішнього впливу, який відображає властивий французькій кухні спосіб фарширування будь-якого, навіть незвичного для цього способу приготування продукту: овочів, риби, дичини тощо;
- 4) об'єкта медіативного впливу, що характеризує процес додавання до основного інгредієнта додаткових, які його перетворюють;
- 5) об'єкта розділення, переважно позначає спосіб приготування [4, С.14].

У праці «Гастроніми в сучасній французькій мові: когнітивно-ономасіологічний аспект» подано основні мотиватори французьких гастронімів:

- 1) локатив першого типу на позначення певної території, де вперше була приготована страва, що дозволяє більше дізнатись про саму страву, її вміст, спосіб приготування, тощо.
- 2) локатив другого типу, який позначає місце приготування їжі, тобто посуд або пристрій, за допомогою якого готують та представляють страву.
- 3) мотиватор-темпоратив, що вказує на те, чи свіжі продукти, на час приготування страви.

4) мотиватор на позначення пори року

5) мотиватор рівня якості – кольору та смакових відчуттів від споживання їжі

(служать рекламним цілям)

б) мотиватор на позначення частини тіла тварин [4, С.17-18].

Отже, можна зробити висновок, що гастрономія – це насамперед соціальний феномен, що виражає всі особливості кожної нації, територіальні ознаки та вподобання. Досліджували гастроніми Я.В. Браницька, П.П. Буркова, Е.А. Гашимов, Н.П. Головницька, Д.Ю. Гулінов, О.О. Дормідонтова, П. Блау, Є. І. Головаха, О. О. Селіванова та ін. Незважаючи на фрагментарне вивчення цього явища, гастроніми належить до найбільш вживаної та давньої частини лексики. Саме їжа, а точніше її соціальне сприйняття, займає вагоме місце у визначенні станової та класової належності, демонстративної поведінки тощо.

РОЗДІЛ II.

Мотиваційний та лексико - семантичний аналіз назв солодоців України

Як вже згадувалося раніше, їжа – це те явище, яке оточує нас щодня, яке допомагає нам підтримувати життєдіяльність нашого організму, є джерелом енергії та задоволення. Їжа може не тільки втамовувати голод, бути джерелом вітамінів, впливати на стан здоров'я, але й робити людей щасливішими. З досвіду ми вже знаємо, що після важкого робочого дня чи після психологічного виснаження нам хочеться з'їсти щось солодке. І це – не дивно, адже саме солодоці є джерелом щастя та позитивного настрою. Коли ми їмо шоколад, цукерки чи інші кондитерські вироби, в нашому організмі виділяється так званий «гормон щастя». Саме тому об'єктом мого дослідження стали назви кондитерських виробів торгових марок «Лімо», «Рудь», «Ласунка», «АВК», «ROSHEN» та ін., а саме: тортів, морозива та печива.

У своєму дослідженні я використала **144** одиниці: 49 одиниць в підрозділі «Власні назви тортів»; 51 одиницю в підрозділі «Власні назви морозива»; 44 одиниці в підрозділі «Власні назви печива», які поділила на такі групи:

- 1) **Назви фруктів**: до цієї групи я зарахувала ті вироби, назви яких пов'язані зі смаком даного фрукту;
- 2) **Назви тварин та рослин**: до цієї групи я зарахувала ті вироби, які формою нагадують тварин або мають певні властивості згаданих рослин;
- 3) **Імена**: в цій групі назви виробів, які походять від чоловічих чи жіночих імен;
- 4) Назви виробів, пов'язаних з **топонімами** (тобто вироби, названі на честь якогось міста, вулиці та ін.. і є локально пов'язані з цим об'єктом);

- 5) **Колір, склад чи форма:** в цій групі зібрані назви виробів, які нагадують, відтворюють колір чи відповідну форму об'єкта;
- 6) **Назви, вжиті у зменшено-пестливій формі:** в цій групі зібрані назви, які за створюють в покупця позитивні емоції і викликають бажання купити продукт;
- 7) **Назви, запозичені з інших мов.**
- 8) **Асоціативні назви:** назви, які викликають в нас певні асоціації та образи;
- 9) **Назви, утворені на базі звуконаслідування;**
- 10) **Назви, що передають відчуття;**
- 11) **Назви персонажів мультфільмів;**
- 12) **Число:** назва виробу вказує на кількість складників у ньому чи вагу.

2.1. Власні назви тортів

Усі назви тортів ділимо на такі підгрупи:

1) *Назви виробів, пов'язані з топонімами:*

- **Торт «Київський»** - це хрусткі коржі з горіхами та додаванням шоколадно-масляного крему. Назва мотивована топонімом «Київ» і вказує на місце походження даного виробу. Київ (Кыѣвъ) – це місто та столиця України. Ця назва походить від його засновника Кия [35, С.237]. Цікаво, що «*кий*» - це слово, з якого було утворене ім'я; з праслов'янської перекладається як «кий, молот, довбня» [11, Т.2. – С . 430].

- **Торт «Прага»**- це шоколадний бісквіт з ніжним шоколадно-масляним кремом. Назва виробу мотивована топонімом і асоціюється з стародавнім, вечірнім містом (можна провести паралель з кольором десерту), архітектурою. Прага – це місто та столиця Чехії, де придумали рецепт цього десерту. Через кількість річкових порогів, які характерні для Праги, топонім можна пов'язати з чеським «*prah*», що перекладають як «поріг» [43, С. 215].

- **«Наполеон»** (з французької «mille-feuille» - тисяча шарів) - це листовий торт зі шматочками заварного крему. Остаточної версії походження десерту немає. Його вважають французькою стравою, але коріння тягнуться до італійського Неаполя. Назва Napolitano «Неапольский» походить від назви італійського міста Неаполь. Або ж, є певний зв'язок з ім'ям італійського походження - Наполеоне (італ. Napoleone, фр. Napoléon) [50]. Все ж, назва виробу асоціюється в нас з полководцем Наполеоном Бонапартом, а ці «тисяча шарів» характеризують всю витримку та величезну армію полководця.

- **Торт «Пломбір»**

«Пломбір» - вершкове морозиво з додаванням смакових приправ (шоколаду, горіхів і т. ін.) [15, Т.6.- С.590]. Слово запозичене через російське посередництво з французької мови plombières; воно утворене за назвою французького курортного міста Plombières «Пломб'єр», де цей вид морозива був вперше виготовлений [13, Т.4.- С.452]. Назва виробу мотивована його смаком, адже цей торт нагадує вже відомий продукт з такою ж назвою, а саме розтоплене морозиво «Пломбір», а також місто, в якому, мабуть, було вперше виготовлене це морозиво.

2) Назви, мотивовані власними іменами

- **Торт «Спартак»** - багатошаровий торт із заварним кремом. *Спартак* (лат. Spartacus) – походить від імені вождя повстання рабів у Стародавньому Римі; слово запозичене з латинського sparus «короткий спис»; з литовської spartù перекладається як «моторний, швидкий» [14, Т.5.- С.365]

Така назва, можливо, виникла саме через те, що цей торт існував і раніше, і саме його готували для великого воїна, на честь якого з'явилася така назва. Або ж багатошаровість в десерті можна порівняти з силою воїна.

Я б радила назвати торт ім'ям українського гетьмана, наприклад, Пилипа Орлика, що сприятиме піднесенню національного духу.

- **«Захер»** - відомий у світі шоколадний торт. Назва походить від прізвища творця даного виробу Франца Захера. Торт «Захер» - це шоколадний бісквітний корж з одним або двома шарами абрикосового конфітюру. Зовнішній вигляд та загадкова назва спонукають нас придбати його [51]

- **«Кармеліта»** - торт з грецькими горіхами та чорносливом. Ім'я Кармеліта означає «Маленька Поема» (Little Poem) і має іспанське походження. Назва виробу мотивована жіночим ім'ям, яке подане іспанською, португальською та англійською мовами. Назва викликає в нас бурхливі емоції, ми згадуємо іспанський колорит. З самої назви ми не дізнаємося про смак виробу, нам потрібно його спробувати.

- **«Діана»** - торт з шоколадним бісквітом, вишнею, горіхом та йогуртовим муссом. Назва виробу походить від жіночого імені (з лат. лат. deus — бог, а «Divina» перекладається як «божественна», «богиня»). В античній міфології: Діана - богиня, покровителька полювання [31]. Про походження назви торта невідомо, можливо виріб названий на честь кондитера, який вперше виготовив його.

- **Торт «Грейс»** – муссовий торт зі смаком ожини, малини і білого шоколаду.

Назва торта неоднозначна, вона може походити від: 1) англійського імені Грейс, яке походить з латинської «Gratia»; 2) від назви острова «Грейс» - один з коралових островів в Бермудах. Назва виробу викликає в нас зацікавлення і ми хочемо спробувати його на смак. Насправді ж, така назва асоціюється в нас саме з жіночим ім'ям, продуктом іноземного походження, а не українського.

- **«Рафаелло»** - торт отримав свою назву від відомих цукерок з аналогічною назвою. Цей виріб – ніби збільшена в декілька разів цукерка «Рафаелло», майже з ідентичним смаком та схожим зовнішнім виглядом. Raffaello — це цукерки у формі кулі, всередині якої знаходиться мигдаль, з молочним кремом, вкриті кокосовою стружкою з додаванням ніжного молочного крему та цілого мигдалю. Назву цукерок походить від імені відомого італійського художника Рафаеля Санті.

3) Назви, мотивовані кольором, формою чи смаком:

- **«Медовик»** - торт, головним інгредієнтом є саме мед.

«Мед» - це густа солодка речовина придатна для споживання, яку виробляють бджоли. Назва походить з праслов'янської мови medb «мед»; литовське medùs, пруське meddo, грецьке μέθυ «хмільний напій» [12, Т.3. - С. 427]. Така назва виникла саме через склад торта: він складається з трьох медових коржів.

- **«П'яна вишня»**- шоколадний бісквітний торт з додавання свіжої вишні та алкоголю. **П'яний**- нетверезий; у стані алкогольного сп'яніння [39, Т. 7. — С. 417]; праслов'янське рьјапъ, пов'язане з дієсловом ріті «пити» [13, Т.4.- С.650]. **«Вишня»**- плодове дерево з соковитими, червоними ягодами [39, Т. 1. — С. 544]; з праслов'янської «višnja»; назва споріднена з латинським viscum «пташиний клей»; припускався зв'язок з грецьким βύσσινος «темно-червоний»; припускається зв'язок з турецьким vişne [39, Т.1. - С.387]. Назва мотивована саме складом виробу, адже до крему додають цілі ягоди вишні та декілька столових ложок алкоголю (вино, горілка, спирт). Назва асоціюється з старовинним містом Львовом, адже саме для нього є характерним оригінальні назви закладів, продуктів харчування.

- **Торт «Червоний оксамит»:**

Червоний – «кольору крові та близьких відтінків»; запозичення з польської мови; польське czerwony є вторинною формою «czerwiony» [15, Т. 6. - С. 299].

Оksamит- це коштовна тканина«оксамит» з натурального шовку [39, С. 416]; слово запозичене з грецької мови ἑξάντιος, що і перекладається як «оксамит» [13, Т.4.- С.175]. Можливо, торт назвали так для того, щоб привертати до нього увагу та надати йому певної величності. Червоний – це досить яскравий колір, який швидко привертає до себе увагу. В поєднанні з терміном «оксамит», який асоціюється в нас з чимось дорогоцінним, він викликає в нас піднесенні почуття та бажання його спробувати. Назва виробу мотивована його кольором.

- **«Бурштинова квітка»** - торт з горіховим безе, вершковим кремом з карамелі і чорносливу. Назва мотивована саме кольором та зовнішнім виглядом, адже в центрі виробу є карамельна квітка бурштинового кольору.

Бурштин - «янтар», термін відомий для позначення дорогої жіночої прикраси [39, Т. 1. — С. 262.]; слово запозичене з німецької мови; воно споріднене з brauen «варити», braten «смажити», і іменника stēn «(дорогоцінний) камінь [8, Т.1.-С.305].

Квітка - частина рослини, індивідуального забарвлення, що виростає на кінці стебла або гілки [39, Т. 4. — С. 135]. Праслов'янське kvěť/cvěť пов'язане чергуванням голосних із kvisti/cvisti «цвісти» / «цвіту» [11, Т. 2.- С.418]

- **«Мурашник»** - торт з додаванням печива та молочного крему. «*Мурашник*» - це конусоподібна купа з хвої, сухої трави та ін., що є частиною житла мурашок.[24, Т.4.-С.828]. Походить від збірного поняття «МУРАВА́» «мурашня»; праслов'янське слово morvj [20, Т.3. - С.535].

Назва мотивована саме формою виробу, який нагадує мурашник. Про смак торта ми можемо дізнатися лише тоді, коли спробуємо його.

- **Торт «Решето»** - шоколадний торт з чорносливом та горіхами. *Решето*- це вид сита з крупною сіткою; праслов'янське слово *rešeto* споріднене з литовським *rėgzti* «плести»[14, Т.5.- С.70]. В англійській мові назва цього торта звучить як «Poke Cake», що означає «продірявлений». Це повністю відображає технологію приготування даного виробу. Назва мотивована саме формою виробу, який нагадує сито.

- **Торт «Пташине молоко»** - кондитерський виріб, що виготовляється зі збитого яєчного білка. *Птаха* – з праслов'янської мови р'ѣта «птаха»; литовське *putytis* «пташеня» [13, Т.4.- С. 623-624].

Молоко – недостатньо з'ясована етимологія, здебільшого зіставляється литовським «*Malkas*», що означає «ковток». Вважається також запозиченням з германських мов. Найбільш імовірним є зв'язок з «молозиво» (псл. *melzivo*, *melzti* «доїти»; інд.є. *mel* як звуковий варіант кореня *melǵ*) [12, Т. 3. – С. 503-504]. Назва торта може бути пов'язана з схожим смаком вже відомих цукерок «Пташине молоко».

- **Торт «Пеньок»** – бісквітний торт з маком та какао. «*Пеньок*»(або *пень*)- це нижня частина стовбура дерева. Слово походить з праслов'янського *рънь*; споріднене з грецьким *πίναξ* «дошка, картина, стебло» [13, Т.4.-С.335]. Про смак торта ми можемо тільки здогадуватися, але зовнішній вигляд спонукає придбати його. Незвичайна назва торта пояснюється його формою - основу торта викладають із безе невеликою гіркою, що нагадує руїни середньовічного замку. Назва викликає в нашій уяві образ чогось вишуканого.

- **«Кошик полуниці»** – бісквітний торт з полуничним джемом та вершковим кремом. Назва виробу мотивована зовнішнім виглядом та

смаком, адже торт відтворює форму кошика, в якому лежить полуниця, і асоціюється з літньою порою. Важливо, що цю назву можна зарахувати і до категорії «Фрукти», адже полуницю зараховують саме до фруктів типу «розоцвіті». **Кошик**- виріб виплетений з лози, стебел рогозу, дранки тощо, який використовують для зберігання або перенесення чого-небудь [39, Т. 4. — С. 316.]. КІШ «кошик (особливо великий)» праслов'янське. кошь; слово споріднене з латинським *quālum*, що перекладається як «плетений кошик» [11, Т.2.-С.451].

Полуниця - рожево-червона кисло-солодка ягода [39, Т. 8. — С. 103] Походження не зовсім ясне; можливо, пов'язане з паленіти, тобто «яскраво горіти; червоніти, дозрівати», «червоніти, рум'яніти» з огляду на яскраво-червоний колір ягоди [13, Т.4.-С.505]

4) Назви тварин та рослин:

- **«Черепаха»**- назва походить від праслов'янської «сьєграха», утвореного від *сьєгра*, що перекладається як «горщик», «череп» [15, Т.6. - С. 303]. Черепаха – це плазун, тіло якого вкрито панцирем, лускою. Унікальністю цього солодкого виробу є те, що він складається не з цілісних коржів, а з окремих частин, викладених у форму згаданої раніше черепахи.

- **Торт «Колібрі»**

Колібрі - найменший на земній кулі птах з яскравим та незвичним забарвленням. Назва запозичена з французької мови; французьке *colibri* походить від каріб. *colibri* «колібрі» [11, Т.2.- С.512]. Торт яскравий та екзотичний, адже він фактично весь складається з фруктів (банани та ананаси), тому його можна порівняти з цією птахою. Жовті вкраплення на крилах птаха нагадують кусочками ананаса, який входить у склад торта.

- **Торт «Леопард»** -

Леопард – це хижий звір з родини котячих; слово запозичене з західноєвропейських мов; німецьке *Leopárd*, французьке *léopard* походять від латинського *leopardus* [12, Т.3. – С.222]. Назву торт отримав саме через зовнішній вигляд, а саме забарвлення (як зовнішній вигляд виробу, так і внутрішній – забарвлення коржів). Виріб складається з карамельного, шоколадного, мангового мусів.

- **Торт «Шпинатний»** - шпинатний бісквіт з сметанковим кремом та з полуничною начинкою. **«Шпинат»**- це трав'яниста рослина, листя якої споживають свіжим, додають до страв та салатів. Назву запозичено з німецької мови, слово похідне від середньолатинського «*spinachium*» [15, Т.6. - С.462] Назва мотивована саме смаком та зеленкуватим кольором, що є характерне для цієї рослини. Чуючи слово «шпинат», ми очікуємо побачити салат, різноманітні солені страви, супи, але аж ніяк не солодощі. Але варто зазначити, що шпинат володіє багатьма корисними властивостями, має нейтральний смак та є природній харчовим барвником, саме тому його додають і до десертів.

4) Число:

- **«Три шоколади»** - торт, в склад якого входить англійський крем, різні типи шоколаду і трохи повітряного мусу. Назва виробу пов'язана з відомим десертом – шоколадом. Назва орієнтована на те, що людина, скуштувавши такий легкий торт, відчує смак одразу трьох видів шоколаду.

Три – це назва числа, що в давнину символізувало довершеність, досконалість; праслов'янське *trъje*; слово споріднене з литовським *trỹs* «три» [18, С. 604]. У словнику української мови за ред.. І. К. Білодіда слова «три» позначає елемент, який : а) який складається з трьох частин...; б) який мав три однакових елементи, однакові ознаки [39, С. 249 - 250].

Шоколад- це порошок з розтертого насіння какао з якого потім виготовляють кондитерські вироби [39, Т. 11. — С. 508]. Слово запозичене з іспанської мови за німецьким і французьким посередництвом (німецьке

Schokolade, французьке chocolat); іспанське слово chocolate походить з індіанських мов Мексики [15, Т.6. - С.451-452].

5) Асоціативні назви:

- **«Жіночий каприз»-** торт, який складається з горіхових коржів та молочно-заварного крему.

Жіночий (прикметник до жінка)- тобто такий, який характерний саме для жінок; який стосується жіночої статі [39, Т. 2. — С . 536] .

«ЖОНА́» - це дружина; жінка; з праслов'янської žena; слово споріднене з пруським genno «жінка», англійським queen «королева» [11, Т.2 -.С.205].

Каприз - очевидно, через російське посередництво запозичено з французької мови; французьке caprice походить від італійського capriccio, як і перекладається як «каприз» [11,Т.2.- С.376]. Каприз – це синонім до слова «забаганка; примха» [39, Т. 4. — С. 96.]

Назва «Жіночий каприз» досить інтригуюча, вона вказує на те, який настрій у жінки, яка випікає торт, адже саме від настрою (капризу) залежить, з чим буде торт: з курагою, чорносливом, родзинками, з арахісом або волоськими горіхами. Саме це заохочує спробувати його. Слово «каприз» можна замінити на більш характерний для української мови відповідник «забаганка». Тому, на мою думку, правильною була б назва торта «Жіноча забаганка» або «Жіноча примха».

- **Торт «Дамські пальчики»:**

Дама- «пані, жінка»; слово запозичене через російське і польське посередництво, очевидно, з французької мови; фр. «dame» відоме з латинської domina «пані, господиня» [11,Т.2.- С.11]

Пальчики- зменшено-пестливе утворення від слова «палець» [39, Т. 6. — С. 35.] «Палець» - походить з праслов'янської раль «палець; зіставляють також з латинським pollex «великий палець» [13, Т.4- С.263]. Свою назву торт отримав завдяки печиву, яке є головною складовою даного

кондитерського виробу. Назва виробу мотивована його зовнішнім виглядом, адже подовгасте печиво формою нагадує нам пальці. Назва «дамські пальчики», ще й у пестливій формі, асоціюється в нас чимось домашнім, ніжним, *тому цей виріб можна зараховувати і до категорії «Назви, вжиті у зменшено-пестливій формі».*

- **«Мулатка»** - слово запозичене з іспанської або португальської мови, іспанське та португальське *mulato* перекладається як «мулат; смуглявий»; воно виводиться від арабського *muwállad* «нащадок від арабського батька та іноплеменної матері»; пов'язується також з іспанським *muló* «мул; позашлюбна дитина» [12, Т.3.-С. 532]. Цей торт асоціюється з яскравою, темношкірою дівчиною, з темним шоколадом, сама назва не пов'язана зі смаком виробу.

- **«Сльози ангела»** - це сирний торт з додаванням білкової маси. Крапельки карамелі, які проступають на поверхні тортика, можна порівняти з сльозами. Назва асоціюється з ніжністю, білим кольором, легкістю.

Сльоза- прозора солонувата рідина, яка виділяється з очей в момент, коли людина плаче [39, Т.8.-С.386] праслов'янське слово *slъza*, мабуть, пов'язане з *slizъ* «слиз»; з литовської мови *šlusti* означає «чистити, замити»; з перської *sirišk* перекладається як «сльоза, крапля» [32, Т.5.-С.311]

Ангел- запозичене з грецької мови; гр. ἄγγελος «ангел, вісник, провісник» пов'язане з дієсловом ἀγγέλλω «оголошую»; існує також припущення, що ἀγγέλλω запозичено з мов Сходу [10, Т.1.- С.72]

- **«Кучерявий хлопець»** - торт отримав свою назву саме через зовнішній вигляд – верхній шар виробу асоціюються з кучерявою шевелюрою хлопця. Така назва викликає зацікавленість, тому цей виріб хочеться скуштувати.

Кучерявий- людина, який має кучері [39, Т.4- С.423]; слово походить від слова «кучер»- «локон кучерявого або завитого волосся»; праслов'янське *kučer-*, пов'язане з *kuša* «купа; сніп; чуб»; споріднене з лтс. *kauka* «чуб», *kukurs* «пипоть», [12, Т.3.-С.167]

Хлопець- хлоп+суфікс *ець*; дитина або підліток чоловічої статі [39, Т.11. - С.84]. Слово запозичення з польської мови; польське *chłop* «селянин; хлопець» походить від праслов'янської *cholrь* [15, Т.6.-С.182]

- **«Графські руїни»** - це білковий торт з шоколадною поливкою. Зовнішній вигляд асоціюється у нас саме з руїнами, а пухнаста білкова маса асоціюється з чимось пишним, величним.

Графський (прикметник до« граф») - у Західній Європі досить поширений дворянський титул [39, Т. 2. — С. 160.] Форма «граф запозичена», очевидно, з німецької мови; німецьке *Graf*, як, мабуть, походить від днв. *grāvio*, *grāvo* «ватажок», можливо, спорідненого з гот. *gagrēfis* «рішення, постанова» [10, Т.1.-С.587]

Руїна- це залишки зруйнованої споруди, населеного пункту[39, Т. 7. — С. 897]. Слово запозичення з латинської мови; лат. *ruīna* «падіння; загибель; розорення; слово є похідним від дієслова *ruo*, *ruere* «валитися, руйнуватися». [14, Т.5.-С.136]

- **Торт «Бідний студент»**

Торт отримав таку назву через свою простоту, доступність і мінімальний набір продуктів (наприклад, варення, кефір тощо).

Бідний- праслов'янське *běda*; споріднене з литовським *bėdà* «біда, горе» [10, Т.1.-С.192]. **Бідний:** 1)Який живе в нужді, нестатках; убогий; протилежне багатий; 2) 2. Такий, як у бідняка, властивий для нього; недорогий [39, Т. 1. — С. 177].

Студент- який навчається у вищому або середньому спеціальному навчальному закладі [39, Т. 9. — С. 799.] . Слово запозичено з німецької

мови через польське посередництво; німецьке *Student* походить від латинського *studens*, «який навчається, який намагається» та дієприкметника від дієслова *studeo* «старанно працюю; навчаюсь» [14, Т.5.-С. 457]

- **Торт «Маркіз»**

Маркіз – дворянський титул, середній між графом і герцогом [39, Т. 4. — С. 629]; це запозичення з французької мови; фр. *marquis* походить від пізньолатинського *marchensis* «начальник марки (прикордонної області)», пов'язаного з *marca «прикордонна область», що зводиться до двн. *Marcha* [12, Т.3. - С.397]. Цей торт асоціюється з даним титулом, адже він повністю шоколадний (шоколадні коржі, крем, помадка), ніби король серед інших тортів.

- **Торт «Калейдоскоп»**

Калейдоскоп – оптичний прилад вигляді трубки, у середині якої розміщені дзеркальця, а між ними шматочки різнокольорових матеріалів, що під час обертання трубки відбиваються в дзеркалах і утворюють малюнки [39, Т. 4. — С. 76]. Це книжне запозичення з західноєвропейських мов; німецьке *Kaleidoskóp*, французьке *kaléidoscope*, англійське *kadeidoscope* утворені на основі грецьких слів *καλός* «красивий» [11, Т.2.-С.349].

Назва виробу інтригує, вона мотивована саме зовнішнім виглядом, адже торт нагадує іграшку з кольоровими скельцями. Про смак виробу ми можемо дізнатися тільки тоді, коли спробуємо його. Це торт з додаванням печива, желатину, сметани та будь-яких фруктів (за бажанням). Слово «калейдоскоп» краще замінити на милозвучний український відповідник «барвограй».

- **«Кокетка»**- це торт з вершково - сирним кремом, медовими коржами та інжиром. Кокетка - це жінка, що намагається подобатися чоловікам»;

слово запозичення з французької мови; французьке *coquette* перекладається як «кокетка»; це прикметник до *coquet*, тобто «той, хто прагне подобатися, занадто стежить за своєю зовнішністю», через дієслово *coqueter* «кокетувати, залицятися до когось» [11, Т.2.-С.503]. Назва виробу не мотивована ні зовнішнім виглядом, ні смаком. Можливо ця загадкова назва повинна сприяти купити даний виріб, заінтригувати покупця.

- **«День і ніч»** - це торт, перша частина якого виконана у білому кольорі, що асоціюється з днем, а друга, яка виконана в чорному кольорі, - це ніч. Шоколадно-медові коржі торта перемашені заварним кремом.

День – це світла частина дня; праслов'янське *dънь* «день»; слово походить з індоевропейської *din*, що перекладається як «ясний, блискучий» [11, Т.2. — С.33].

Ніч - це частина доби від заходу до сходу сонця, з вечора до ранку [39, Т. 5. — С. 429]; праслов'янське *nokъ* «ніч»; слово споріднене з литовським *naktis*, пруським *naktin*, грецьким *νύξ* «ніч»; зіставляється також з литовським *piáukti* «затягати хмарами, затемнювати» [13, Т.4.- С. 104].

б) Назви, запозичені з інших мов::

- **«Фрезье»**

Торт Фрезье отримав свою назву від французького слова «*fraise*» (полуниця). Полуниця – це обов'язковий елемент цього солодкого виробу. Назва виробу вказує на конкретну ягоду, вона мотивована її смаком, адже торт не тільки прикрашають полуницею, але й додають її до крему. Назва іноземного походження, не всі знають французьку мову, тому краще замінити це слово на українське «Полуниця», «Полуничний».

- **«Мокко»** - це торт з яскраво вираженим шоколадно - кавовим смаком. Мокко - це сорт кави. Це запозичення з арабської мови, в якій слово

походить від назви порту Мокка на Червоному морі в Ємені, що був у ХІХ ст. головним портом експорту кави; Мокко також називають шоколад, до якого доданий для запаху порошок кави будь-якого сорту [3, С.1007]. Назва асоціюється з новинкою, з кавою, з іноземним продуктом. За аналогією до попередньої назви, «Мокко» варто замінити на «Кавовий».

- **Торт «Мілка»** - назва утворилася з двох німецьких слів — Milch (молоко) і Какао (какао)[52]. Пухкі шоколадні коржі ідеально поєднуються з ніжним молочним кремом. Назва виробу мотивована його смаком, адже цей торт нагадує молочний шоколад бренду «Milka» з аналогічною назвою. Слово «*Мілка*» можна зустріти в значенні: 1) кохана; 2) ласкава назва жінки, дівчини [34]. В нашій уяві «Мілка» асоціюється з дитинством, ніжністю, свійською твариною, молоком.

- **«Орео»** - це сирний чізкейк з додаванням печива та крем-чіз. Назва торта походить від назви печива з аналогічною назвою та схожим смаком. Виріб навіть зовнішньо нагадує печиво, адже він теж виконаний у чорно-білій гамі (темні коржі та світла основа). Саме печиво отримало свою назву від грец. «Орео» - красивий, милий, добре зроблений. Можливо, назва печива може походити від французького «Ог» - золото, адже спочатку печиво випускалося в золотистій упаковці. Для зручності, слово «орео» можна замінити на українське «сирник», що одразу вказує на смакові властивості кондитерського виробу.

- **«Снікерс»** - торт з шоколадними коржами, додавання карамелі та смаженого арахісу. Свою назву торт отримав через схожість з відомим для нас батончиком Snickers. Батончик назвали на честь коня Франкліна Марса - людини, яка придумала рецепт батончика. У перекладі з англійської Snickers означає "тихе іржання".

- **«Баунті»** - це торт, який дублює смак відомого батончика з аналогічною назвою. До його складу входить кокосова стружка та шоколад, які і є основними компонентами виробу. Назва асоціюється з голубим океаном, тропіками, палким сонцем, відпочинком, пальмами та екзотичним смаком кокоса. Чуючи цю назву, ми згадуємо рекламу батончиків і їхнє гасло: «Bounty - райська насолода». **Bounty** перекладається з англійської як «щедрість; дар». І справді, такий десерт – це подарунок для покупців, адже ми відчуваємо начинку у великій, щедрій кількості.

- **«Халіф на годину»** - сирний торт, який готують рівно годину, який є володарем на вашому столі доти, поки не залишиться ні шматочка. У словнику фразеологізмів «халіф на годину» - це людина, що захопила владу або наділена нею на короткий час [41, С.740]. Назва асоціюється зі східними країнами та мотивує спробувати його. **Халіф** – це найвищий титул в мусульман. Слово походить від арабського خليفة (khalīfah), тобто «наступник, спадкоємець» [9, С. 729]. **Година** - відрізок часу, що дорівнює 60 хвилинам, який числять від півночі і від півдня [39, Т. 2. — С. 102].

7) **Назви, вжиті у зменшено-пестливій формі:**

- **Торт «Білочка»**- маленький лісовий гризун, що живе на деревах [39, Т. 1. — С. 182.] Це суфіксальне похідне від давньоруського «бѣль» (хутро, шкурка, шкіра), що спочатку вживалося у значенні «покрив; оболонка» [17]. Старослов'янське - бѣлка. Можливо, цей торт так назвали через велику кількість горіхів у виробі, адже ми додаємо їх не тільки у коржі, але й у крем. Пестлива назва привертає увагу і асоціюється з добротою, малюками, що мотивує купити цей торт.

- **«Зірочка»** - це ніжний торт з банановим кремом. Це похідне від слова «зоря». **Зоря** - праслов'янське *zarija*; слово споріднене з литовським *žarija*

«жаринка», *žarà* «заграва, сяйво», *žeretì* «блищати», *žerúoti* «тліти, світитися» [11, Т.2.-С.278]. Це самосвітнє небесне тіло, що являє собою скупчення розжарених газів [39, Т. 3. — С. 576]. Назва виробу у зменшено-пестливій формі викликає у нас лише позитивні емоції. Такий торт хочеться скуштувати, адже не тільки зовнішній вигляд, але й сама назва, яка орієнтує нас щодо його форми мотивує скуштувати кондитерський виріб.

- **«Ведмедик на півночі»** - торт з сметанковим кремом та шоколадною помадкою.

Ведмідь - великий хижий ссавець масивним тілом, укритий шерстю [39,Т. 1. — С. 316]. Праслов'янське *medvĕď*, утворене з основ *medut* а та *ĕd-*, тобто «медоїд»; назва виникла як мисливський евфемізм; українське ведмідь утворилося внаслідок метатези [10, Т.1. - С.343].

Північ-одна з чотирьох сторін світу; протилежне південь [39, Т. 6. — С. 383 - 384]. Назва утворена з основ пів (*polъ*) «половина» і ніч (псл. *nokъ* «ніч») [13, Т.4. –С.104, 385]. Назва торта у зменшено-пестливій формі, вона асоціюється з зимою, ніжністю, дитинством, викликає зацікавлення та позитивні емоції.

8) **Назви фруктів:**

- **Торт «Чорничний»** - це прикметник до слова «чорниця», яке позначає дрібні їстівні ягоди [39, Т. 11. — С. 355]. Праслов'янське *črŋpъ*, тобто ««чорний» є, очевидно, індоєвропейським балто-слов'янсько-індійським діалектизмом, що має точні відповідники лише в прус. *kiřnap* «чорний», лит. [*kiřnas*] «особливо чорний», дінд. *kr̥ṣṇáḥ* «чорний, темно-синій»» [15, Т.6.- С.341]. До складу коржів та крему торта входять чорниці, тому назва мотивована саме смаком ягоди. Вона орієнтує нас на те, що до складу кондитерського виробу входить натуральний продукт, який містить в собі багато поживних речовин.

- **«Лимонний бриз»** - це лимонний бісквіт з лимонним кремом і шматочками полуниці. Назва торта мотивована саме освіжаючим і ніжним смаком торта, який асоціюється з легким морським бризом.

Лимон - цитрус, їстівний плід з жовтою, ароматною шкіркою [39, Т. 4. — С. 486]; слово запозичене із східних мов, можливо, через посередництво грецької чи італійської; нгр. λιμόνι, іт. limone виводяться від перс. ĩmun, ар. lakimūn, що походять з мов Індії або Малайї [12, Т.3.-С.234].

Бриз- легкий береговий вітер (на морі). Це слово запозичене з французької мови через російську і польську. Французьке «brise «перекладається як «бриз, вітерець; північний вітер»; можливо, походить із саксонської або фризької мови. Занглійської мови breeze- це «легкий вітер, бриз» [11, Т.2. - С.256]. Виробники назвали торт саме через його смакові властивості: поєднання кислоти лимона та свіжості смаку, «бризу» в одному виробі.

- **«Апельсиновий»** - бісквітний торт з додаванням апельсинового сиропу та заварного крему. Назва виробу мотивована смаком цитрусу. «Помаранча», як ще називають апельсин – це запозичення з голландської мови через російське посередництво; гол. appelsien перекладається як «китайське яблуко». Слово утворене під впливом французького pomme de Chine [10, Т.1. - С.79]. "Апельсин" -це росіянізм, який досить міцно вкорінився в українську мову. Його можна замінити іншим словом – «жовтогарячий», щоб назва набула більш українського забарвлення.

- **Торт «Зимова вишня»** - торт із сметанковий кремом, вишневою прослойкою та додаванням макових коржів.

Зима – найхолодніша пора року між осінню і весною [18, С. 245]; праслов'янське «zima» споріднене з литовським žiema «зима» та латинським hiems «зима» [11, Т.2.-С.261].

Вишня - соковита темно-червона ягода з кісточкою [39, Т. 1. — С. 544]; праслов'янське višnja споріднене з двн. wihsila «черешня»; припускався

зв'язок з грецьким βύσσινος «темно-червоний» [10, Т.1. - С.387]. Сметанковий крем, який покриває вишню, асоціюється зі снігом. Слово «зимова» ще може вказувати на пізній сорт цього плода.

Отже, розглядаючи розділ «Власні назви тортів», можна дійти висновку, що найбільшу групу становлять саме: а) вироби, мотивовані їхнім «Смаком, кольором та формою» (9 одиниць); б) «Асоціативні назви», які налічують 11 одиниць. Група «Імена» нараховує 6 одиниць, а група «Назви, запозичені з іноземних мов» - 7 одиниць. Такі групи, як: 1) «Число»; 2) «Назви тварин та рослин»; 3) «Назви, вжиті у зменшено - пестливій формі» та «Назви виробів, пов'язаних з топонімами», налічують від одної до чотирьох одиниць і вказують на їхню неактуальність в цій категорії. Запозичення з інших мов, які ми бачимо в цій групі, з'явилися в результаті мовних контактів. Іноземні слова вводять у мову заради «моди», адже все українське вважають не надто цікавим для інших. На мою думку, така позиція номінаторів є неправильною та свідчить про комплекс меншовартості. Тому більшість іншомовних компонентів у назвах тортів треба замінювати українськими відповідниками, які є мотиваційно прозорими, цікавими та «апетитними».

2.2. Власні назви морозива

Власні назви морозива також ділимо на кілька груп відповідно до мотивів номінації:

1) «Назви фруктів»:

- **«Плодово-ягідне»** - морозиво з натуральних ягід в шоколадній глазури.
Плід – все їстівне, що росте на землі; праслов'янське *plodъ*-це слово, яке пов'язане чергуванням голосних з *plemę* «плем'я, рід». Індоевропейським *plēd* можна перекласти як «плід, порода» [13, Т.4.- С.447].
Ягода – це соковитий, невеликий плід. Праслов'янське *jagoda* утворене за допомогою суфікса *-od*-а від первісного *jaga* «ягода» [15,Т.6. - С. 534-535]. Назва не вказує, які саме ягоди входять в склад морозива, тому ми можемо лише здогадуватись про це, але вона асоціюється з теплою порою, літом, легкістю, з корисними та достиглими фруктами, безтурботним дитинством.
- **«Динька»** – назва мотивована смаком та виглядом виробу, тобто морозиво зі смаком дині. *Диня* – це великий круглий або продовгуватий соковитий плід баштанної рослин [39, Т. 2. — С. 280]. З праслов'янської-*dynja*; походження назви остаточно не з'ясоване; термін вважається запозиченням з грецької мови: грецьке *κιδώνια μαλα* «яблуко з Кідонії, айва» [11, Т.2. -С.73]. Назва створена для конкретизації, адже чуючи її, ми розуміємо з чого саме зроблене морозиво.
- **Морозиво «Кавун»** - круглий соковитий плід з солодкою червоною серединою [39, Т.4. – С. 67]. Слово *kavun* запозичене з турецької мови і перекладається як «диня» [11, Т.2. - С.336]. Назва виробу мотивована його смаком і зовнішнім виглядом, тобто, морозиво відтворює скибку цього плоду. В нас виникають асоціації з літньою порою, морем, канікулами в школі. Чуючи цю назву, ми можемо відчувати запах стиглого кавуна.
- **Морозиво «Суничне»** - назва виробу мотивована його смаком, адже морозиво виготовлене з додаванням натуральної суниці. «Суниця» - це багаторічна рослина, яка дає їстівні ягоди червоного кольору [39, Т. 9. — С. 842]. Праслов'янське «*sŋnica*» утворене за допомогою префікса *sŋ-* «су-» від

пісь «обернений униз», піκηῶτι «схилятися додолу» [14, Т. 5. – С. 476]. Чуючи таку назву, ми уявляємо повний кошик стиглої полуниці та суниць, зібраних одного літнього ранку. **Цю назву можна зарахувати одночасно до категорії «Назви тварин та рослин», адже суниця це і «рослина».**

2) Колір, смак та форма:

- **Морозиво «Вінт»** - це поєднання трьох видів заморожених соків. Назва мотивована саме формою виробу, яка нагадує нам цю деталь.

Вінт - стрижень, що має спіральну різьбу на зовнішній поверхні [39, Т. 2. — С. 44]. Слово запозичення з польської мови; польське «gwint» походить від нвн. Gewinde «гвинтова різьба», утвореного від дієслова winden «вити; обертати» [10, Т.1. -С.486]. Слово «вінт» іншомовного походження, воно не характерне для української мови. Його краще замінити українським відповідником «гвинт», «верет».

- **«Стакан - Великан»** - поєднує в собі ванільне або шоколадне морозиво, згущене молоко та вафельний стаканчик. Назва мотивована саме формою, адже морозиво ніби подається в їстівній посудині, тобто «стакані», а слово «великан» характеризує досить щедру порцію морозива.

Стакан-скляна посудина без ручки, призначена для пиття [39, Т. 9. — С. 638]. Слово запозичене з російської мови та загальноновизнаної етимології не має;

найчастіше його пов'язують з дстокан, дьстьканъ, що означає «посудина»; розглядається також як давньоруське запозичення з тюркських мов (пор. чаг. tostakan «дерев'яна мисочка», каз. tustayan «стакан, миска, черпак» [14, Т.5.- С.392].

Великан (похідне від слова «великий») - значний своїми розмірами, величиною; протилежне малий [39, Т.1. - С.318]; праслов'янське veľьъ перекладається як «міцний, сильний, могутній», velікъ; слово споріднене з грецьким Ἐἴλις «досить, достатньо», εἴλω, εἴλέω «тисну», латинським valēre

«бути сильним», *validus* «сильний» і, можливо, з укр. велі́ти, во́ля [10, Т.1. - С.346]. Хоча в словнику подано слово «стакан» на рівні зі «склянкою», але його не радять вживати, адже це є штучне утворення, калька з російської. Тому, кращим варіантом залишається слово «склянка». «Великан» - це теж калька з російської, тому його краще замінити на «велетенський».

- **«Фіолетово»** - морозивом зі смаком тропічного гуарану. Назва мотивована кольором, адже обгортка та саме морозиво виконані в даному кольорі. Як зазначено на сайті виробника морозива «Рудь»: «Колір настрою — фіолетовий!», тобто такий колір має викликати в нас яскраві емоції та хороший настрій ^[53].

Фіолетово (присл. до фіолетовий) - синій із червонуватим відтінком; темно-бузковий, фіалковий колір [39, Т. 10. — С. 600]. Це запозичення з польської мови: *fiolet* «фіолетовий колір; слово, походить від німецького *violett*, яке через франц. *violette* «фіалка» зводиться до лат. *viola* «фіалка» [15, Т.6. - С.102]. Слово «фіолетово» асоціюється в ХХІ столітті з жаргонізмом «байдуже» і викликає двоякі почуття.

3) Асоціативні назви:

- **Морозиво «Світлофор»** (від світло і грецького *phorós* — що несе) - це засіб світлової сигналізації, електричний ліхтар, який створений для регулювання дорожнього руху [39, Т. 9. — С. 94]. Назва морозива мотивована саме зовнішнім виглядом виробу. Ми бачимо поєднання трьох кольорів, характерних для світлофору: червоного, жовтого та зеленого. Слово «світлофор» - це калька з російської мови, тому краще замінити її на український відповідник «світлопин».

- **Морозиво «Ковбаса»** – класичне морозиво з джемом або какао. Назва виробу мотивована його формою, вона асоціюється в нас саме з м'ясним виробом, тому нам цікаво скуштувати цю «ковбасу» і дізнатися смак.

Ковбаса- продукт харчування, приготовлений зі шматочків м'яса і сала, м'ясного фаршу, круп і т. ін., якими начиняють кишку [18, С. 295]. Найбільш вірогідним вважається походження з тюркських мов, зокрема від тур. *külbastı* «м'ясо, смажене на рашпорі» [11, Т.2.- С.480]. Ковбаса – правильний варіант написання і вимови слова «колбаса» в українській мові.

- **«Люба-буба»** - морозиво, смак якого нагадує відому жувальну гумку Hubba Bubba. Автор цього виробу намагався відтворити не тільки смак, але й яскравий зовнішній вигляд морозива, зацікавивши покупців цікавою переробкою іноземною назви на український лад. Назва асоціюється в нас з яскравим та безтурботним дитинством, іграми.

Люба (від слова «любов»)- 1) почуття глибокої сердечної прив'язаності до кого-, чого-небудь; кохання; 2) жіноче ім'я [39, Т. 4. — С. 564]; 1) псл. *ljubiti* «мати схильність; відчувати симпатію до когось; бажати», пов'язане з *ljubъ*, «милий, приємний, коханий»; 2) утворена на основі стсл. *любы* «любов» [12, Т.3. –С.321]

Буба- перероблене на український лад англійське «bubble»(бульбашка).

- **«Райдуга»** – морозиво в декорованому ріжку зі смаком жувальної гумки. Назва виробу мотивована його зовнішнім виглядом, адже всередині морозиво виконане у всіх кольорах веселки.

Райдуга (або веселка) – це дугоподібна різнобарвна смуга, яка з'являється внаслідок заломлення сонячних променів у краплинах води [10, Т. 1. — С. 339]. Слово не має загальноприйнятої етимології; можливо, давнє східнослов'янське **radŭga*, похідне від *радъ* «радий»; форма *райдуга*, очевидно, виникла внаслідок деетимологізації слова *радуга* і зближення його з *рай* і *дуга* [14, Т.5. – С.17]. Райдуга - це калька з російської мови, яку варто замінити на український відповідник «веселка».

4) **«Назви, вжиті у зменшено-пестливій формі»:**

- **«Золотий ключик»** - морозиво з карамельним та полуничним наповненням. Назва асоціюється з казкою «Золотий Ключик або пригоди Буратіно», яка відома нам ще з дитинства. Назва виробу може походити і від відомих вже цукерків з аналогічною назвою та схожим смаком.

Золотий (приметник до золото)- який своїм кольором нагадує золото; цінний [39, Т. 3. — С. 680]. Праслов'янське *zolto* споріднене з сх.-лит. *žėltas* «золотий, золотисто-жовтий» [11, Т.2. – С.275].

Ключик (зменш.-пестл. до ключ)- знаряддя для замикання та відмикання замка [39, С. 192 - 193]. Іменник утворився на спільнослов'янській основі *kljuc'* - «щось непряме, зігнуте»; праслов'янське *ključъ*; польське – *klucz*; чеське – *klíč* та ін.. утворилося на базі загальнослов'янської кореня *kljukj'* - «клекотіти, вирувати» [16].

- **«Хмаринка»** - морозиво з шоколадним смаком у вафельному стаканчику. Невисоку калорійність продукту можна порівняти з чимось легким, наприклад, хмаринкою. Назва викликає в нас позитивні емоції, асоціюється з добротою, природою та м'якістю.

Хмаринка (зменш.-пестл. до хмарина, хмара)- скупчення краплин води, кристаликів льоду та їхньої суміші в атмосфері у вигляді суцільної маси світлого або темного кольору, що несе дощ, град, сніг [18, С. 619-620.]; праслов'янське *хмага* пов'язане з *хмига* з тим самим значенням атмосферного явища (а також мороку, п'їтьми, звідки переносно і про стан людини) і з *smig-* «темний, хмурий» [15, Т.6.- С. 187].

- **«Серденько»** - зменшено – пестлива форма до слова «серце». Цей орган людини як символ зосередження почуттів, настроїв, переживань і т. ін. [24, Т. 9. — С. 141]; слов'янське *сьгдъсе*, очевидно, похідне від *сьгдъ* «серце, середина»; слово споріднене з литовським *širdis* «серце» [14, Т.5. - С.222]. Морозиво виконане у формі серця зі смаком персика і полуниці. Назва

асоціюється з теплими почуттями, коханням, бажанням піклуватися про когось.

- **«Полуничка»** - це морозиво з додаванням червоної, кисло-солодкої ягоди. Назву морозиво отримало через свої характеристики: в його склад входить натуральна полуниця, що і є основним компонентом. Походження терміну «полуниця» не зовсім ясне; можливо воно пов'язане з словом «паленіти», що означає «яскраво горіти; червоніти» [13, Т.4. – С. 505].

«Полуничка» - це зменшено – пестлива форма до слова «полуниця». Коли ми бачимо таку назву, то вона асоціюється в нас з маленькими дітьми, сонячним днем, літом. Основною метою такої форми є привернення уваги покупців до вказаного виробу.

- **Морозиво «Пустунчик»** - морозиво пломбір зі смаком згущеного молока. Пустунчик – це пестлива форма до слова *пустун* – тобто особа, переважно дитина, яка любить розважатися, бавитися [39, Т. 8.- С. 402] Можливо, «пустун» похідне від прусського слова *rausto*, що перекладається як «дика», або ж, праслов'янського *rustь*- «пустий; розбещений» [13, Т.4. – С.638]. Назва морозива асоціюється з соскою, яку ще називають «пустунчик».

- **«Сирок»** - це сиркова маса вкрита темним шоколадом, заправлена цукром, ізюмом ваніллю і т. ін. Назва мотивована саме смаком морозива, адже в його склад входить натуральний домашній сир, який є корисний для дітей.

Зменшено-пестлива форма до слова **«сир»**- харчовий продукт, який одержують із молока при його сквашуванні й відокремленні сироватки [39, Т. 9. — С. 197]. Праслов'янське *сугь* споріднене з литовським *sūris* «сир», *sūras* «солоний», дісл. *sóga* «кисле молоко», алб. *hirrë* «сироватка» [14, Т.5.-С.241];

- **«Фруксік»** - це фруктовий лід з додаванням персика, яблука, вишні та ін.. Назва скорочена від «фруктовий сік», мотивована складом морозива і асоціюється з поживними речовинами, літньою порою. **Фрукт** - це їстівний плід, який росте на деревах або кущах (наприклад, ківі, апельсин, персик тощо); з латинської fructus означає «плід», а також цей термін пов'язаний з словом fruor, тобто «насолоджуватися» [15, Т.6. - С.134]. **«Сік»**- це рідина, яка міститься в клітинах фруктів; праслов'янське сокъ; назва споріднена з латинським sūcus, тобто «деревна смола» [14, Т.5. – С. 251]. Хоч назва і скорочена, але її можна зарахувати до категорії «Колір, смак та форма», адже чуючи її, ми розуміємо, з чого саме зроблене морозиво.

5) Назви, запозичені з інших мов:

- **«Cream Duet»**- це сирне морозиво з додаванням джему.
«Cream - a food prepared with cream; something having the consistency of cream»
Тобто слово «cream» перекладається як «їжа, приготована з вершками».
«Duet-a composition for two performers», тобто композиція для двох виконавців ^[54]. Існує чотири види такого морозива, кожне з яких має власний дует : 1) шоколадне морозиво з вишневим джемом; 2) грушеве морозиво з карамеллю; 3) бананове морозиво з фісташкою; 4) сирне морозиво з лимонним джемом. Назву «duet» можна замінити українським відповідником «двоспів». Це сприятиме поширенню українського в суспільстві.

- **Морозиво «Гран-Прі»** - це вафельний ріжок, зсередини покритий тонким шаром шоколаду з додаванням джему та пломбіра, викладеного догори акуратними хвилями [10, С.676] Назва походить з французької «Grand Prix» — «Великий приз»; Вища нагорода на художньому конкурсі, фестивалі [29]. Поданий виріб має дорогі натуральні смакові складники, що є значною перевагою, «призом» для покупців, можливо саме тому така назва, адже людина має змогу отримати лише найкраще. Цю іноземну назву можна замінити на іншу, наприклад «Суперприз», «Пеликий приз».

- **Морозиво «Шейк»** - з англійської слово «shake» перекладається як shake «трясти» [7]. В даному випадку ми бачимо поєднання молочного смаку та фруктового. Назва морозива мотивована саме смаком виробу. Назва асоціюється з експериментами, з поєднанням чогось незвичного. Іноземну назву краще замінити на український відповідник «Струсень».

- **«Mohito Ice»** - морозиво зі смаком лимону, яке нагадує відомий напій з такою ж назвою «Mohito». Скуштувавши цей виріб, можна відчутти приємний смак освіжаючого лимону та м'яти, який допоможе врятуватися від літньої спеки.

Mohito (ісп. mojito) — традиційний кубинський алкогольний коктейль з додаванням білого рому, цукру, лайму, газованої води та м'яти ^[55]. *Ice* – це; 1) лід, морозиво; 2) заморожувати, покривати льодом [21, С.50]. Хоча назва іноземного походження, але їй важко знайти український відповідник.

- **Морозиво «Velvet»** - пломбір з наповнювачами в шоколадній глазурі. Ця назва асоціюється з дорогоцінним та унікальним виробом. **Velvet** - 1) оксамит, бархат; 2) бархатистість [2, С. 627] Відомо, що оксамит одна з найдавніших та дорогих тканин, також вона згадується у «Слові о полку Ігоревім».

- **«Be cool»**- морозиво пломбір зі смаком солоної карамелі, арахісом та молочною глазур'ю. *Be cool* з англійської перекладається «бути крутим». Можливо, ця назва на іноземній мові створена для того, щоб привертати до себе увагу саме молоді та дітей, адже в уяві виникає картина з крутим супергероєм.

- **«Big star»** – морозиво пломбір у вафельному стаканчику з наповнювачем «Шоколад» та додаванням коров'ячого молока. *Big star* з

англійської перекладається як «велика зірка». Назва виробу не мотивована його зовнішньою формою. Назва на іноземній мові створена за аналогією до морозива «Be cool», для того, щоб привернути увагу і створити в уяві людей картину: коли скуштуєш це морозиво, станеш суперзіркою.

- **«Choco milk»** - вафельний ріжок з додаванням морозива пломбір та шоколадного наповнювача. Choco- це скорочення від chocolate (з англ. шоколад) [21, С.17], а слово milk перекладається як «молоко», тобто Choco milk – шоколадне молоко [21, С.80]. На мою думку, назва мотивована саме смаком, адже саме морозиво виробляють з молока, вершків та ін. і до нього додають частинки чорного шоколаду.

- **Морозиво «Лакомка»** - це ескімо, покрите шоколадом з додаванням горіхів.

Лакомий – той, який дає смакову насолоду; дуже смачний; праслов'янське *olkomъ* означає «голодний»; слово споріднене з литовським *álkti* «бути голодним, жадати», *álkanas* «голодний», пруським *alkīns* «охлялий, голодний», див. *ilgi* «голод» [12, Т.3 . - С.187]. «Лакомка» з російської перекладається як «людина, яка любить смачно поїсти». Назва асоціюється з чимось смачним, що задовольняє наші смакові рецептори та приносить насолоду не тільки дітям, але й дорослим, адже таке морозиво на підсвідомому рівні хочеться спробувати всім. Я вважаю, що «Лакомка» - це калька з російської і її варто замінити на слово «Ласун», що допоможе поширювати українське.

- **«Black ice»** - морозиво зі смаком коли та шоколад в хрусткому ріжку. З англійської мови *«black»* перекладається як «чорний; затемнювати», а слово *«ice»* як «лід, морозиво; заморожувати» [21, С.11, 82], тобто *«black ice»*- це чорне морозиво. Очевидно, що виріб отримав назву через свій зовнішній

вигляд, а точніше – колір. Незвичне забарвлення та іноземна назва морозива мотивує спробувати його і дізнатися, в чому ж його перевага.

- **«MANGO»** - морозиво-сорбет зі смаком манго. *Манго* - це жовто-зелений солодкий та невеликий за розмірами фрукт [39, Т.4. - С.617]. Слово «manga» запозичене через англійське посередництво з португальської мови, але походить саме з індонезійської «mangga» [12, Т.3. – С.378]. Назва мотивована саме смаком морозива і асоціюється з тропіками, теплими країнами. Не тільки іноземна найменування, але й поживні властивості фрукта, який входить в склад виробу, будуть заохочувати людей придбати його.

- **«Хайп»** - морозиво-лід блакитного кольору з апельсиновим наповнювачем. «Хайп» - це слово з молодіжного сленгу, що означає піднімати популярність чогось чи кому-небудь, розкручувати, піарити, піднімати шум навколо чогось, прославитися^[56]. З англійської «hype» перекладається як «ажіотаж». Яскрава і кричуща назва морозива зробила його популярним серед молоді.

- **«Тоффі»** - ванільне морозиво з карамельним соусом. *Toffee* запозичене з англійської мови і перекладається як «іриска». Назва виробу асоціюється з м'якими іграшками, цукерками і викликає позитивний настрій, заохочує до покупки. Можливо, назва мотивована смаком та властивостями продукту, адже карамель, як і ірис досить тягуча. Цю назву можна замінити на «Ірис», адже, окрім дискомфорту для людей, які не вивчають іноземну мову та старшого покоління, назва витісняє українські слова.

- **«Как тусім»** - морозиво в зеленій глазурі зі смаком кактуса, лимона та додаванням малини. Зовнішній смак та вигляд морозива асоціюються з вечіркою, яскравими емоціями. Назва виробу - це калька з російського «Как

тусим». У словнику молодіжного сленгу «тусить» означає «проводити час у компанії друзів».

- **«Рахат лукум»** - це морозиво з додаванням кураги, горіхів, чорносливу. З турецької rahat-lokum перекладається як «східні солодощі; відпочинок для горлянки». Цей кондитерський виріб у вигляді маленьких шматочків виготовляють з цурку, борошна, крохмалю і теж додають різноманітні горіхи, мигдаль [43, С. 653]. Отже, назва морозиво мотивована складом і асоціюється з традиційними ласощами Сходу. Їй важко знайти український відповідник, адже саме ця назва відображає весь колорит, смакові вподобання жителів Сходу.

- **«Імпреза»** - сполучення трьох шоколадів у солодкому вафельному ріжку. Слово **«Імпреза»** (від французької impression — враження; з італійської impresa – захід, справа)- це представлення збірних концертів, вистав, презентація книги тощо [23, С.415]. Сама назва іншомовного походження, вона повинна зворухобити нашу уяву та смакові рецептори. Вона нагадує нам про те, що скуштувавши це морозиво з добірними складниками, ми перебуватимемо під враженнями від смаку.

- **«Профітроль»** – це заварне тісто, наповнене ванільним морозивом. Слово "профітроль" знайоме нам із французької мови «profiterole» і походить від слова profit , що перекладається як «вигода», «користь» [46, С.486]. Назва асоціюється з французьким круглим тістечком, наповненим заварним кремом. Назва мотивована зовнішнім виглядом морозива, яке відтворює даний виріб.

- **«Обжора»** - кілограмова шоколадне морозиво. Це калька з російської мови. Українською мовою це слово звучить як «обжера» (зневажливе слово)- людина, яка багато й пожадливо їсть [39, Т.5.- С.497]; праслов'янське žerti;

слово споріднене з литовським *gérti* «пиячити» та грецьким *βορος* «ненажерливий» [11, Т2. – С.195]. Можливо, назва – це натяк, що людина, яка спробує таку кількість морозива, не залишиться голодною, або ж, навіть найвибагливіший гурман зможе задовольнити свої потреби, скуштувавши цей виріб. «Обжора» - це слово, яке походить з російської мови, його варто замінити саме на український відповідник «ненажера; прожера».

б) Звуконаслідування:

- **«Малюк - ам»** - морозиво з натуральними шматочками фруктів для дітей, яке не містить в своєму складі барвників, консервантів й загусників.

Малюк (розмовне) - мала дитина. Малий – з праслов'янського *malъ*. Слово споріднене з латинським *malus* ««малий, недостатній», англійським *small* «маленький», грецьким *μήλον* «дрібна худоба, вівці» [12, Т.3. - С.371]

Ам (або гам)- це емоційний вигук, який означає «їсти»; праслов'янське *ham* і асоціюється в нас з першими вигуком дитини. Це звуконаслідувальне утворення, паралельне до лтс. *am* (дит.) «їсти», *ammât* «тс.» [10, Т.1. - С.463]. Сама назва мотивує нас на покупку, викликає довіру, адже в ній яскраво виражено для кого це морозиво.

- **«Тук-тук бурундук»** - морозиво пломбір в шоколаді, посипане арахісом

Тук-тук - звуконаслідувальне утворення, для передачі коротких стуків, німецьке *ticken* означає «цокати (про годинник)» [14, Т.5. - С.670].

Бурундук – це дрібний звірок-гризун з родини білячих, що має вздовж спини п'ять чорних смуг [39, Т. 1. — С. 261]. Очевидно, що слово запозичене через російську мову з тюркських. [10, Т.1.- С. 305]. Можливо, саме через горіхи, якими вкрите морозиво така назва, адже бурундук любить добувати, обстукувати та їсти їх. Завдяки такій яскравій та цікавій назві в цього морозива скоро з'являться нові шанувальники.

7) *Імена:*

- **«Вікторія»** – це вафельний ріжок з додаванням морозива зі смаком йогурту та лісової ягоди. Назва виробу «Вікторія» мотивована жіночим ім'ям. З латинської Victoria перекладається як «перемога» [33, С.110]. Скуштувавши виріб, покупець отримає «перемогу», приз, відмінний смак. Назва асоціюється в нас з чимось помпезним, розкішним, зробленим «у душі королеви».

- **«Маріте»** - двошарове морозиво: пломбір з ягідним та шоколадним смаком в кондитерській глазури. Можливо, назва мотивована жіночим ім'ям. Маріте (Marytè) - це литовська форма біблійного імені Марія – Богородиця (Мати Божа); також з латинської «Marita» перекладається як «жінка, дружина». Смак морозива ми може відчутти лише тоді, коли спробуємо його. Назва виробу асоціюється в нас з чимось загадковим, особливим та ніжним.

8) *Назви виробів, пов'язаних з топонімами:*

- **«Пломбір»** - вершкове морозиво, до якого додають смакові приправи (шоколад, горіхи, ягоди і т. ін.) [39, Т.6. - С.590]. Слово запозичено, можливо, через російське посередництво, з французької мови. Французьке *plombières* утворене за назвою французького курортного міста *Plombières* «Пломб'єр» , де цей вид морозива був уперше виготовлений; р. болг. пломбір, бр. пламбір, п. *plombir* [13, Т.4. - С.452].

- **«Львівське»** – це класичне морозиво ескімо в шоколадній глазури. Назва мотивована топонімом «Львів». Уперше місто згадується в літописі під 1256 р. Його заснував галицько-волинський князь Данило Галицький та назвав на честь свого сина Лева. Це морозиво виготовляє Львівське підприємство «Лімо», саме тому вони створили виріб з такою назвою, що стало їхньою візитною карткою [6].

- **«Хрещатик»** – морозиво пломбір у вигляді сандвіча. Назва виробу походить від мікротопоніма, а саме вулиці, яка знаходиться в м. Києві, біля якої заготовляли лід на морозиво ^[57]. Назва вулиці могла походити від ярів, які за часів Київської Русі пересікали долину, тобто цю місцевість називали «Хрещата долина» [58].

9) *Відчуття:*

- **«Ейфорія»** - кремове морозиво з додаванням вишні та бельгійського шоколаду. «Ейфорія» - це слово іншомовного походження, що означає «сприйняття, оцінка чого-небудь у надто або невиправдано оптимістичних тонах» [5, С.337]. Грецьке εὐφορία- це стан задоволення, утворене від двох основ: «eu» - добре та «phero» – переносити . Назва мотивована саме смаком, адже це морозиво викликає в нас вибух емоцій, задоволення, насолоду складниками. Слово «ейфорія» запозичене, його варто замінити на український відповідник «піднесення».

10) *Число:*

- **«Пів-кіло щастя»** – морозиво з какао, карамеллю та печивом. «Пів-кіло» вказує на вагу морозива - 500 г, а слово «щастя» вказує на те, що в момент, коли людина спробує солодке, в неї виробляється гормон щастя, вона відчуває себе задоволеною, радісною і спокійною.

Пів (або половина) - одна з двох рівних частин чого-небудь [39, Т. 8. — С. 88]; праслов'янське роľ; можливо, споріднене з перс. rahl «сторона»; здебільшого пов'язується з індоєвропейської rphel- «розколювати (надвоє)», від якого походить і праслов'янське. роľ «піл», укр. піл [13, Т4. - С.383].

Кіло (або кілограм)- це одиниця ваги; запозичення з французької мови; французьке kilogramme є складним словом, утвореним поєднанням складової частини kilo-, що зводиться до грецького χίλιοι «тисяча», спорідненого, можливо, з дінд. saháśram, ав. hazaṅrēm «тс.», з іменником gramme «грам» [11, Т.2. – С. 444].

Щастя - стан цілковитого задоволення життям, безмежної радості [39, Т. 11. — С. 573]. Праслов'янське същєстьє, споріднене з дінд. su- «добрий» [15, Т.6.-С.501].

- **«Три бажання»** - морозиво з ароматом ванілі і карамельним соусом. Морозиво поєднує в собі смак ванілі, карамелі та шоколаду, звідси і назва виробу.

Три – це назва числа, що в давнину символізувало довершеність, досконалість; праслов'янське trъje споріднене з литовським trỹs «три» [18, С. 604]. У словнику української мови за ред. І. К. Білодіда слова «три» позначає елемент, який : а) який складається з трьох частин; б) який мав три однакових елементи, однакові ознаки [39, С. 249-250].

Бажання - прагнення, потяг до здійснення чого-небудь; хотіння. [39, Т. 1. — С. 87]; бажати [багти]- праслов'янське bagti, bagnŏti; слово утворене від того самого кореня, що й багáття; пов'язання з литовським gobetis «бажати, бути хтивим» [10, Т.1. - 111].

11) Назви тварин та рослин:

- **«Каштан»** - морозиво з шоколадний смаком. Уперше це морозиво почали виробляти в Києві, назва походить від незмінного ще з радянських часів символу міста — каштану. Назва морозива асоціюється в нас з горіхом, або ж, з морозивом, до якого додають цей горіх.

Каштан – це дерево з горіхоподібними плодами брунатного кольору [39, Т. 4. — С. 126]. Слово через польське і чеське посередництво запозичене з німецької мови; німецьке Kastanie можна пов'язати латинським castanea, яке зводиться до грецького κάστανος «каштан», запозиченого, очевидно, з мов Малої Азії (пор. вірм. kask «каштан», kaskeni «каштанове дерево»; пор. також болг. кѣстен «каштан», схв. кѣстѣн «тс.», які через тур. kesten, kestane зводяться до курд. qeştan або ар. kastanā «тс.») [10, Т.1. - С.411].

- **«Пролісок»** - морозиво з молочним смаком у вафельному стаканчику. Назва асоціюється з весною, цвітінням дерев. Ніжне морозиво можна порівняти з тендітною квіткою.

Пролісок - рід трав'янистих рослин з блакитними або синіми квітками [39, Т. 7. — С. 217]; походження слова не цілком ясне; виводилось з реконструйованого *proľězъka* як похідного від *proľězti* «пролізти» (підсніжники пролізають із-під снігу); припускались давніші префіксальні форми *prilězъka*, *rodъlězъka*) [13, Т.4. - С.596]

- **«Льон-клен»** - морозиво з присмаком карамелі та кленового сиропу. Виріб покритий білою глазур'ю зі смаженим насінням льону. Тобто, назва мотивована саме смаком морозива.

Льон - однорічна або багаторічна трав'яниста рослина, з стебел якої виготовляють волокно, а з насіння — олію [39, Т. 4. — С. 585.]; праслов'янське *льпъ*, «льон; льняне волокно»; споріднене з литовським *linas*, лтс. *lins* (мн. *lini*), пруським *linno* грецьким *λίνον*, латинським *linum*, ірл. *líon* «льон» [12, Т.3.-С.346].

Клен- дерево, що має лапате листя з гострими кінцями й глибокими вирізами [39, Т. 4. — С. 179.]; праслов'янське *клепъ*, *кльпъ*; споріднене з дмакед. *κλίνοτροχον*, грецьке *γλτνος* – це «сорт критського клена», дісл. *klunr* «клен», кімр. *kelyn*, дкорн. *kelin*, лит. (з іншим суфіксом) *klėvas* «тс.» [11, Т.2. - С.458]

- **«Фісташка»** - фісташкове морозиво з шоколадною поливкою. Назва виробу мотивована смаком та кольором фісташки.

Фісташка - невеликий горіх, їстівне ядро якого має зеленкувате забарвлення [39, Т. 10. — С. 601]. Назву запозичено з французької мови (очевидно, через російську, з огляду на початкове ф-); французьке *pistache*, італійське *pistacchio* і латинське *pistācium* «фісташка» запозичене з грецької мови через посередництво; гр. *πιστάμιον* «фісташковий горіх», *πιστάμη* «фісташкове дерево» – слова східного походження (їхнім першоджерелом вважається

перс. pistah «фісташковий горіх»);початкове ф вказує на вплив тур. fistik «тс.» [15, Т.6. - С.104].

- **«Мексиканський кактус»** - це морозиво-лід з додаванням соку лимону, лайму, м'яти та карамелі. Зовні морозиво нагадує цю рослину: від кольору до колючок, характерних для цієї рослини. **«Кактус»** - південна рослина з товстим зеленим стеблом та колючками. Цей термін - книжне запозичення з латинської мови. Латинське «cactus» походить від грецького κάκτος «колючий артишок» неясного походження [11, Т. 2 . - С.345]. Читаючи цю назву, нам важко уявити щось спільне між цією рослиною та морозивом. В уяві виникає картина: Дикий Захід, перекотиполе, гострі страви, але тільки не холодне та ніжне морозиво.

Отже, розглядаючи розділ «Власні назви морозива» можна дійти висновку, що найбільшу групу становлять саме: а) назви, запозичені з інших мов (18 одиниць); б) «Назви, вжиті у зменшено-пестливій формі», які налічують 7 одиниць. Усі інші групи налічують від однієї до чотирьох одиниць. Можна помітити значну кількість запозичених одиниць, які варто змінювати на українські, рідні відповідники.

2.3. Власні назви печива

1) *Імена:*

- **«Марія»** - (жіноче ім'я) означає «бажана», «гірка», «безтурботна»; через церковнослов'янське посередництво запозичено в давньоруську мову з грецької; гр. Μαρία < Μαρίαμ походить від араб. Maryam, спорідненого з гебр. Miryam [12, Т.3.- С.396]. Назва печива походить від князівни Марії Олександрівни. Печиво «Марія» було винайдено в 1874 році англійською кондитерською на честь заручин князівни Марії Олександрівни з принцом Альфредом .

- **Печиво «Злата»** - жіноче слов'янське ім'я, яке походить від праслов'янського слова «зълáта», що значить «золота», «золото» [59]. Печиво з шоколадним дном, залите фруктовим мармеладом. Ймовірно, що печиво назвали так саме через зовнішній вигляд, адже воно схоже на золоту монету, звідки і назва Злата. Про смак печива ми не знаємо, поки не спробуємо його.

- **«Барні»** - бісквітне печиво у формі ведмедика з банановою начинкою. Барні - це їстівний ведмедик, який нагадує м'яку іграшку, яка подобається дітям. Можливо, слово «Барні»- це англійське чоловіче ім'я німецького походження. Бернард (Barney; Bernard) перекладається «хоробрий як ведмідь», звідси і назва печива.

- **«Тімі»** - печиво у формі звірів зі смаком вершків та карамелізованого яблука. «Тімі»- ім'я зображеного на упаковці ведмедика у костюмі супергероя. Я вважаю, що «Тімі» - це скорочена та пестлива форма від християнського чоловічого імені «Тимофій» - запозичення з грецької мови в давньоруську. З грецької Τιμόθεος – той, що шанує Бога. Слово складається з

основ τῆς «честь, пошана» та θεός «Бог» [14, Т.5.- С.568]. Назва асоціюється з ніжністю, дружбою, пригодами та мотивує спробувати виріб.

- **«Karolina»**- печиво з яблуком та корицею. Назва мотивована жіночим ім'ям.

Кароліна- це жіноче ім'я німецького походження, а точніше утворене від чоловічого імені Карл. З давньонімецької перекладається як «королева» [60]. Назва досить приємна, вона пробуджує апетит і мотивує спробувати виріб, вона асоціюється з багатим «по-королівськи» наповненням печива, з вишуканими іноземними країнами. Про смак печива ми можемо дізнатися лише тоді, коли спробуємо його.

- **«Есмеральда»** - печиво з шматочками глазури або з цедрою апельсина. Назва виробу походить від жіночого імені Есмеральда, що з іспанської перекладається як смарагд. Печиво могли назвати саме на честь героїні роману В.Гюго «Собор Паризької Богоматері». Назва асоціюється з святом, таємницею, танцями. Також, назва може походити від лат. Esmeralda – рослина з сімейства обхідних.

2) Назви фруктів:

- **Печиво «Бананове»** - бананове печиво з шоколадною крихтою. Це пальмоподібна тропічна рослина родини бананових з величезним листям, великим суцвіттям і довгастими солодкуватими плодами з товстою шкіркою жовтого або зеленувато-жовтого кольору [19, - С.60]. Слово запозичене з французької, де banane походить від слова banane мови баконго. Можливо, слово має той самий корінь, що й арабське banan («палець»). Назва виробу пов'язана суто зі смаком банана і його запахом.

3) Назви тварин та рослин:

- **Печиво «Ванільне»** – прикметник до ваніль- тропічна рослина родини орхідних із довгими тонкими плодами, що містять ароматичну речовину [39, Т. 1. — С. 289.]. Назву запозичено, очевидно, з французької мови; фр. vanille походить від ісп. vainilla «ваніль (рослина і плід)» (ст. vaunilla), зменшувальної форми від vaina (ст. vauna) «стручок, кобура», що зводиться до лат. vāgīna «оболонка, стручок» [10, Т.1. - С. 328]. Назва вказує саме на смак печива, тобто печиво зі смаком ванілі.

- **«Спаржа»** - пісочне печиво з корицею. Спаржа – це рослина, пагони якої йдуть у їжу [39, Т. 9. — С. 489]; термін запозичений з італійської через російське, польське посередництво; іт. spáragio «тс.» походить від слат. spragus, пов'язаного з лат. asparagus «спаржа городня» [14, Т.5.-С.365]. Назва мотивована схожістю печива зовні на спаржу. Вона асоціюється лише з овочами, аж ніяк не з солодким.

- **«Імбирне»** - печиво з додаванням імбиру, кориці, гвоздики тощо. Назва виробу мотивована його складом: одним із основних інгредієнтів, який надає особливого аромату є імбир. Вона асоціюється з Різдвом, Новим Роком, ярмарком.

Імбир-тропічна рослина з кореневищем, багатим на ефірні олії; слово запозичене з німецької мови; початково – «рогоподібний» (за формою кореня одного з видів рослини), утвореного із śgam «ріг» і veram «тіло, форма» [11, Т.2.-С.297].

- **«Вівсяне»** – (прикметник до овес)- злакова культура з волотистим суцвіттям; праслов'янське овъсь; слово споріднене з литовським avižà «овес» (можливо, з avīga), лтс. âuza, пруським wuse, латинським avēna, можливо, з грецьким αἰγίλωψ «вівсюг; ячмінь на оці» [13, Т.4.- С.149]. Назва мотивована

смаком печива, головним компонентом якого є овес. В уяві постають картини з дитинства, адже саме з цього моменту ми вперше спробували таке печиво.

- **«Сова»** - це пісочне печиво, яке відтворює в мініатюрі зовнішній вигляд цього птаха. **«Сова»** - хижий нічний птах; праслов'янське «sova» - слово давнього звуконаслідувального походження [14, Т. 5. - 341]. Назва асоціюється з розумним птахом, дитячої іграшкою, нічною порою. Вона чітко вказує на зовнішній вигляд та форму печива.

- **Печиво «Кунжутне»** - назва виробу одразу орієнтує нас про смак печива і мотивована його складом, адже основним і головним компонентом є насіння кунжуту. **Кунжут** - насіння, з якого добувають олію; слово «kungud» запозичене з перської мови за посередництвом уйгурської мови (к'унґім) [12, Т.3. – С.142]. Назва асоціюється зі східними країнами, характерними для них солодощами.

- **«Горіхове»** - пісочне печиво посипане горіхами. Назва виробу орієнтує нас щодо смакових властивостей виробу - печива з додаванням різноманітних горіхів. **«Горіх»** - плід з їстівним ядром і міцною шкаралупою [39, Т. 2. — С. 131]. Походження терміну не зовсім ясне. Праслов'янське ogěxъ іставляється з грецьким ἄρρα «різновид горіхів», албанським «горіх [10, Т. 1. – С. 567].

4) Назви, запозичені з інших мов:

- **«Шакер-пурі»** - пісочне печиво у вигляді півмісяця посипане цукровою пудрою. З азербайджанської şəkərçöğəyi, şəkər — солодкий, çöğəyi — хліб ^[61]. Назва печива іншомовного походження, вона асоціюється в нас із східними країнами, з чимось незвичним і мотивує спробувати його.

- **«Ретро»** - печиво в шоколадній глазури. З латинської *retro* — назад, зворотній; старовинний стиль; мода на минуле [36, С.499]. Мабуть, печиво виготовлене за давнім рецептом і саме тому отримало таку назву; або ж через зображений на упаковці печива ретро-автомобіль. Назва асоціюється з модою 80-х років, Чарлі Чапліном та чорно-білими фільмами.
- **«Сендвіч»** - печиво з шоколадним смаком, глазуроване. З англійської *sandwich*- це дві складені разом скибки хліба з додаванням сиру, декількох шарів м'яса і т. ін. між ними. Термін походить від титулу англійського дипломата Джона Монтегю, лорда Сендвіча [14, Т.5. - С.176]. Назва створена для зацікавлення покупців цим продуктом, адже всім цікаво спробувати «незвичний» виріб з іноземною назвою.
- **«Сливки-ленивки»** - печиво сандвіч з додаванням вершкового крему. Це запозичення з російської мови. Слово «сливки» варто замінити на українське «вершки». **«Сливки»** - це густий молочний продукт. **«Ленивки»** похідне від слова від «лінь» - тобто, відсутність робити щось [39, Т. 4. — С. 519].
- **«Multi cake»** - печиво- сендвіч з вишнево-кокосовою, полуничною або молочно-кремовою начинкою. **«Multi»** в англійській мові подається як префікс, який передає значення чогось неоднорідного, того, що складається з декількох частин [44]. **«Cake»** з англійської мови перекладається як «пиріг, печиво» [21, С. 14]. Іноземна назва чудово подає його характеристики - це печиво, яке в своєму складі має багато різноманітних компонентів: від фруктові начинки до молочного крему.
- **«Kresko»** - хрустке печиво зі смаком банана. Назва печиво досить незрозуміла. Відомо, що гасло компанії, яка виготовляє печиво «Час крескати», тобто хрустіти. Можливо, творці виробу намагалися переінакшити

українське слово «креснути» на іноземний лад. «Креснути» означає «тріскаючись, ламаючись» [39, Т.4.-С.336]; слово походить з праслов'янського *kresati* «кресати» [12, Т.3.- С.85].

- **«BelVita»** - вітамінізоване цілнозернове печиво. Назва походить від італ. *La bella vita*, що перекладається як «красиве життя»; *bella*- красуня, *vita*- життя [38, С.35, 314]. Печиво не містить добавок, а навпаки, має багато поживних речовин. Отже, назва мотивована поживними складниками печива, які мають властивість підтримувати здоров'я і асоціюється з легкістю, стрункою фігурою, Італією та насолодою від життя. Також, назва на італійській, адже саме в жителів Італії найздоровіший спосіб життя в Європі.

- **«Крекер»** (з англ. *cracker*) - тонке сухе печиво з пухирчастою поверхнею, виготовлене на дріжджах [28]. *Cracker* – суфіксальне похідне від (to) *crack* «тріщати, розщеплювати». Отже, печиво отримало таку назву через свою сухість та здатність хрустити, коли його ламають [48].

- **«Zoo-Boom»** - дитяче печиво зі смаком какао. Слово «Zoo» перекладається з англійської як «зоопарк», тобто місце, де є велике скупчення диких та свійських тварин, призначених для демонстрації. У «Словнику іншомовних слів» «zoo» – це тварина, жива істота [36, с. 215]. Термін «зоопарк» походить з грецької «ζῷο» - тварина та латинської «*parvicius*» - загін^[62]. «Boom» в англо-українському словнику перекладається як гудіння, сенсація, гучно рекламувати [1]. Назва створена для зацікавлення покупців й асоціюється з чимось новим, незвичним, тим, що швидко купляється. Це печиво виконане у формі багатьох різноманітних тварин, а кількість цих тварин викликає справжній «boom», ажіотаж серед дітей та батьків.

5) Звуконаслідування:

- **«Му-Муша»** - печиво цукрове із запахом пряженого молока. Ця назва досить весела, дитяча, вона мотивована та продуктом, який входить у склад печива, а саме – молоком, а також назва пов'язана з коровою (саме вона зображена на печиві), яка і дає нам цей продукт.

«Му» - це звуконаслідування, яке позначає характерний для корови звук [39, Т. 4. — С. 818]; праслов'янське *mukati*, споріднене з лит. *mūkti* «мукати» [12, Т.3. - С. 528-529]. Лагідне слово **«муша»** може бути похідне з російської мови, наприклад, як слово «коровушка» і існує для колориту в поданій назві.

б) Асоціативні назви:

- **«Гості на порозі»** – печиво з полуничним або яблучним варенням. Назва асоціюється з випічкою, яка зроблена на швидку руку з доступних продуктів, які завжди є в холодильнику у кожної господині. **«Гість»**- це людина, яка приходить відвідати кого- небудь вдома [39, Т. 2. — С. 77]; праслов'янське *gostь* споріднене з латинським *hostis* «чужинець» [10, Т.1.- С.517]. **Поріг** - «дерев'яний брус, закріплений на підлозі під дверима» [39, Т. 8. — С. 259]; праслов'янське «*rogъ*» споріднене з латинським *pergula* «прибудова перед будинком» [13, Т.4.- С.522].

- **«Чарівник»** - це цукрове печиво, на якому зображений чарівник. Слово «чарівник» утворене від слова «чар» - магичні засоби, за допомогою яких можна вплинути на людину і природу [39, Т. 11. — С. 268]; праслов'янське. *Čarъ* споріднене з литовським *kerai* «чари, чаклунство» [15, Т. 6. – С. 277]. Насправді, печиво за своїм складом досить просте, але слово «чарівник» буде привертати до себе увагу та мотивує спробувати це «магічне печиво».

- **«До чаю»**

Чай – південна вічнозелена багаторічна рослина (дерево або кущ) родини чайних, із висушеного і спеціально обробленого листя якої приготують ароматний напій [40]. Слово прийшло через тюрксько-перське посередництво (тур. çay, крим.-тат. чай «тс.», монг. çai) запозичене з китайської мови; пн.-кит. čhā «чай», cha-ue «листя чаю» споріднене з пд.-кит. tē «чай», що стало джерелом західноєвропейських назв чаю: н. Tee, фр. thé, англ. tea «тс.» [15, Т.6. – С.276]. Назва печива одразу ж орієнтує нас на те, що саме це печиво, яке знайоме ще з дитинства, найкраще підходить до чаю.

- **«Фруктовий кошик»:**

Фрукт – їстівний плід деяких дерев і кущових рослин, запозичення з латинської мови: лат. fructus «плід» пов'язане з fruor «насолоджуватися», з німецької brauchen «потребувати» [15, Т.6. – С.134].

Кошик - місткість, різна за формою та розміром, виплетена з лози, стебел рогозу, дранки і т. ін., яку використовують у побуті для зберігання або перенесення чого-небудь [39, Т. 4. — С. 316.]. Кошик або «кіш», походить від праслов'янської кошь, звідки також латинського qualum («плетений кошик») [11, Т. 2. — С. 572].

Назва не вказує на якийсь конкретний фрукт, тому ми можемо лише здогадуватись, чи це вишня, чи абрикос та ін.. Назва асоціюється в нас з літом, поживними речовинами.

- **«Дамське»** - печиво з горіхами. Воно дуже ніжне і повітряне, його можна порівняти з елегантною та чутливою жінкою. В уяві постає картина: декілька дам п'ють чай з молоком та куштують це печиво.

Дамське (прикметник до дама)- це «пані, жінка»; запозичено, очевидно, через посередництво російської і польської мов з французької; фр. dame походить від лат. domina «пані, господиня» (первісно «господиня дому»),

похідного від *domus* «дім», спорідненого з праслов'янським *domъ* [11, Т. 2. - С.11].

- **«Місячне Сяйво»** - листкове несолодке печиво в цукровій пудрі. Печиво виконане у формі небесного світила - місяця. Функцію «сяйва» виконує цукрова пудра. Назва печива асоціюється з вже відомими цукерками з аналогічною назвою.

Місяць- небесне тіло, супутник Землі [39, Т. 4. — С. 753]; праслов'янське *měsěcъ*; слово споріднене з лит. *menuo*, *menesis* «місяць», лат. *mēnsis*; Індоевропейське *mēns* [12, Т.3.-С.484]

Сяйво- яскраве світло, випромінюване чим-небудь [39, Т. 9. — С. 911]; праслов'янське *sijati*; споріднене з гот. *skeinan* «світити, сяяти, блищати», грецьким *σῆιά* «тінь», перс. *sāya* «тінь, захист» [14, Т.5.- 497].

- **«М'ятна насолода»** - здобне печиво з додаванням кондитерської суміші зі смаком м'яти. **«М'ята»** - багаторічна запашна рослина з якої роблять лікувальний відвар [39, Т. 4. — С. 839]; назва запозичена з латинської (*mentha*) через поередництво германських мов (*mintā*) [12, Т.3.- С.548]. **«Насолода»**- «вищий ступінь задоволення» [39, Т. 5. — С. 195]; праслов'янське *solďkъ* «солодкий»; слово споріднене з литовським *saldùs* «солодкий» [14, Т.5.- С.348]. Назва мотивована саме смаком, адже скуштувавши печиво з такою свіжою та незвичною начинкою покупець може задовольнити свої смакові вподобання, отримавши насолоду.

- **«Серпантин»** - пісочне печиво з двох видів тіста (темного та світлого) зі смаком какао та ванілі. Назву отримало через зовнішню схожість з гірською звивистою дорогою із аналогічною назвою. Термін запозичений з французької мови; фр. *serpentin* із *serpent* «змія», що походить від лат. *serpens* «повзаючий»; слово також споріднене із *Їрло*, що з грецької перекладається як «повзу» [14, Т.5.- С.221].

- **«Двійнята»** – комбіноване печиво з шоколадно-молочною масою. Дві сторони печива хоча і схожі між собою як діти, але смаки у них зовсім різні: одна сторона шоколадна, інші-ні. «Двійнята»- похідне від слова два. «*Два*» - назва числа; праслов'янське *dъva*, індоєвропейське *duuō* «два», *duuoī «дві»;слово споріднене з литовським *dù* «два», *dvì* «дві», прус. *dwai* [11, Т.2.- С.16].

7) «Колір, смак та форма»:

- **«Шахове»** - пісочне печиво з додаванням ванілі. Назва виробу мотивована зовнішнім виглядом, адже печиво відтворює шахову дошку в зменшеному вигляді.

Шахове (стос. до шахів)- гра на дошці, поділеній на 64 світлі і темні клітини по яких пересувають фігури [39, Т. 11. — С. 422]. Слово запозичене з польської мови; польське «*szachy*» утворене лексико-семантичним способом від *szach* і пов'язане первісно з назвою перського володаря [15, Т.6. –С.390].

- **«Кокосове»** - хрустке печиво з додаванням кокосової стружки. Назва отримало через головний інгредієнт. Кокосове – це прикметник до слова «кокос»- великий горіх, плід кокосової пальми; термін запозичений з німецької мови (*Kókos*) через російське посередництво; етимологія не зовсім зрозуміла, можливо, пов'язане з португальським *côco* «кокосова пальма», або ж, з іспанським *soso*; «через лат. *соссит* «кісточка (плоду)» зводиться до грецького *κόκκος* «зерно; кісточка (плоду)» [11, Т.2.- С.506].

- **«Ракушка»** - класичне пісочне печиво. Назва мотивована зовнішнім виглядом, адже виріб виконаний у формі морської ракушки і асоціюється з океаном, відпочинком.

Ракушка (або черепашка)- тверде покриття на тілі слимаків, моллюсків, яке захищає їх тіло від зовнішніх подразників [39, Т. 11. — С. 306]; походження

терміну не зовсім ясне; очевидно, пов'язане з рака «гробниця», праслов'янське *raqu*, що означає «скриня» [14, Т.5.- С.20]. Слово «Ракушка» — це русизмом і в українській мові не вживається, тому його варто замінити на український відповідник «мушля, черепашка».

- **«Кавові зерна»** - пісне печиво з характерною для кавових зерен формою та ароматом. Виріб у збільшеному форматі відтворює зерна кави. **«Кава»** - ароматний напій, виготовлений з насіння тропічного дерева [39, Т. 4. — С. 65]; слово запозичене через турецьку (*kahve*) з арабської мови (*qahva*); термін утворений від географічної назви Kaffa —місце, звідки походили торгівці кавою» [11, Т.2.-С.333]. Слово «зерно» походить з праслов'янської (*zъrno*) і має значення насіння плоду певної рослини [39, Т. 2. — С. 150]; споріднене з литовським *žirnis* «горох», лтс. *ziŕnis* «тс.», прус. *zugne* «зерно» [11, Т.2.-С.260].

8) Персонажі Мультфільмів:

- **Печиво «Білосніжка»** - це головна героїня мультфільму «Білосніжка і сім гномів». Назва «*Sneewittchen*» походить з німецької мови: *Snee* — «сніг», *witt* — «білий». Можливо, печиво отримало свою назву саме через популярність казкового персонажу, або ж вона мотивована цукровою пудрою на печиві, що можна порівняти зі снігом^[63].

9) Назви, вжиті у зменшено-пестливій формі:

- **«Берізка»** — печиво з яблучною начинкою, вкрите кондитерською глазур'ю білого та чорного кольору. Назва виробу мотивована його забарвленням, адже печиво нагадує стовбур цього дерева. Зменшено-пестливе форма асоціюється з дитячим святом, природою та добротою. **Берізка** - дерево з тоненьким гіллям і серцевидним листям [39, Т. 1. — С. 159]; праслов'янське *bérza* «береза»; утворення від *bheræg*-«береза», пов'язаного з *bheræg* - «блищати; світлий» [10, Т.1. – С. 171].

- **«Сирні листочки»** – печиво у вигляді листочків з додаванням сирного ароматизатора. Очевидно, що назва мотивована саме формою. Слово «сирні» повинне вказувати на смак печива, тобто печиво з додаванням натурального сиру. Насправді ж, від сиру тут наявний тільки запах. Також, слово «сир» асоціюється в нас з чимось їстівним, а «листок» з природою, зеленню. Отож, важко зрозуміти таке поєднання в одній назві.

Сир-харчовий продукт, який одержують із молока [39, Т. 9. — С. 197]; псл. сугь; споріднене з лит. sūgis «сир», sūgas «солоний», прус. suris «сир», лтс. sūrs «гіркий», дісл. sūtg «закваска» [14, Т.5.-С. 241].

Листочок (зменшено - пестлива форма до слова лист)- зелена, тонка пластина, за допомогою якої відбувається газообмін у рослин [39, Т. 4. — С. 491]; праслов'янське listь «лист рослини; шматок тонкого матеріалу» найближче споріднене з лит. laiškas «лист рослини; картка; письмова кореспонденція» [12, Т.3.- С.243].

- **«Вушка»** - хрустке печиво, посипане цукром. Це зменшено-пестлива форма до слова «вуха»- орган слуху; праслов'янське ихо< ouso; слово споріднене з литовським ausis «вухо», латинським auris [10, Т.1.- С.441]. Печиво за формою нагадує «вушка» якоїсь тварини, наприклад, зайчика, звідси і назва виробу.

- **«Ромашка»** – пісочне печиво з полуничною начинкою. За формою виріб нагадує ромашку: у нього є серединка та пелюстки. Назва асоціюється з весною, цвітінням, першим коханням. *Ромашка* - трав'яниста лікарська рослина з білими пелюстками і жовтою серединою; запозичення з російської мови; утворено від давнішої назви român [14, Т.5. - С.121].

- **«Моня»** - пісочне печиво з молочним смаком. *«Моня»*- це молоко; такою назвою батьки заохочували маленьких дітей пити молоко; скорочена

дитяча назва молока. «Буде доня пити моню - стане здоровенькою» [39, Т. 4.- С.799]. Назва асоціюється з дитячою кличкою, або ж скороченою формою імені.

- «Хрустик» - печиво посипане маком. Воно хрумке, крихке та сухе, досить легко ламається. Назву виріб отримав через свої ознаки, тобто, здатність печива до «хрусту». Хрустик – це зменшено - пестлива форма до слова «хруст; хрускіт». Тобто, «*хрускіт*» - це утворення звуконаслідувального походження, що передає звук від ламання чого-небудь сухого; праслов'янське *xrust*, *xrustati* зіставляються з лтс. *skrāustēt* «тріщати, хрустіти» [15,Т.6.- С.216].

Отже, розглядаючи розділ «Власні назви печива» можна дійти висновку, що найбільшу групу становлять саме: а) асоціативні назви (8 одиниць); б) назви, запозичені з інших мов, які налічують 8 одиниць. У групі «Назви, вжиті у зменшено-пестливій формі» та «Ім'я» налічується по 6 одиниць. Усі інші групи налічують від однієї до п'яти одиниць.

Висновки

Хоча явище гастрономії досліджене в досить невеликому обсязі, все ж воно викликає інтерес у багатьох дослідників. До теми гастрономії зверталися Я. Браницька, яка в своїй праці «Гастрономіи в сучасній французькій мові: когнітивно-ономасіологічний аспект» запропонувала головні мотиватори утворення гастрономів; Т.А. Матвієнко, яка запропонувала тематичні групи назв кондитерських виробів; С. Пиркало пише про поділ гастрономів за функціональною ознакою. Саме О.О. Селіванова розробила метод дослідження гастрономів, зокрема «когнітивно-ономасіологічний аналіз». Очевидним залишається той факт, що гастрономіи оточують нас кожного дня і саме їх нам потрібно досліджувати детальніше. Одним з найцікавіших для мене залишається кондитерський відділ, адже солодощі мають чудову функцію- піднімати настрій та збагачувати нас енергією.

У своєму дослідженні я використала **144** одиниці: 49 одиниць в розділі «Власні назви тортів»; 51 одиницю в розділі «Власні назви морозива»; 44 одиниці в розділі «Власні назви печива», які поділила на такі групи:

- 1) **Назви фруктів:** до цієї групи я зарахувала ті вироби, назви яких пов'язані з смаком даного фрукту.
- 2) **Назви тварин та рослин:** до цієї групи я зарахувала ті вироби, які формою нагадують тварин або мають певні властивості згаданих рослин.
- 3) **Імена:** в даній групі наявні вироби, які походять від чоловічих чи жіночих імен.
- 4) **Назви виробів, пов'язаних з топонімами** (тобто вироби, названі на честь якогось міста, вулиці та ін.. і є локально пов'язані з цим об'єктом)
- 5) **Колір, склад чи форма:** в цій групі зібрані назви виробів, які нагадують чи відтворюють колір чи відповідну форму.

б) **Назви, вжиті у зменшено-пестливій формі:** в цій групі зібрані назви, які за створюють в покупця позитивні емоції і викликають бажання купити продукт.

7) **Назви, запозичені з інших мов.**

8) **Асоціативні назви:** назви, які викликають в нас певні асоціації та образи.

9) **Звуконаслідування.**

10) **Відчуття**

11) **Персонажі Мультфільмів**

12) **Число** - назва виробу вказує на кількість складників у ньому чи вагу.

У першому розділі «**Власні назви тортів**» подано 49 одиниць. До чисельних груп належать: 1) вироби, мотивовані їхнім «Смаком, кольором та формою» - це 9 одиниць (наприклад, «Червоний оксамит»); б) «Асоціативні назви», які налічують 11 одиниць («Жіночий каприз»). Група «Імена» нараховує лише 6 одиниць, а група «Назви, запозичені з іноземних мов» - 7 одиниць. Такі групи, як: 1) «Число»; 2) «Назви тварин та рослин»; 3) «Назви, вжиті у зменшено-пестливій формі» та «Назви виробів, пов'язаних з топонімами», налічують досить невелику кількість назв. У другому розділі «**Власні назви морозива**» подано 51 одиниця, а найбільшу групу становлять назви, запозичені з інших мов (18 одиниць). Це пояснюється тим, то існує «мода» на все іноземне, адже більшість вважають, що такі назви краще та презентабельніше звучать. «Назви, вжиті у зменшено-пестливій формі», які налічують тільки 7 одиниць, таких як: «Пустунчик», «Сирок», «Фруктсік», «Серденько», «Хмаринка», «Золотий ключик», «Полуничка». У третьому розділі «**Власні назви печива**» є 44 одиниці. Найбільші за кількістю назв групи: 1) асоціативні назви (9 одиниць); 2) назви, запозичені з інших мов, які налічують 9 одиниць. В групі «Назви, вжиті у зменшено-пестливій формі» та «Ім'я» налічується по 6 одиниць. Всі інші групи налічують від однієї до п'яти одиниць.

Зробивши загальний огляд трьох розділів можна помітити, що однією з найбільших груп є «Назви, запозичені з інших мов». Тенденція називати різноманітні явища іноземними термінами та «мода» на все закордонне поширена в ХХІ столітті. Насправді, такі назви звучать цікаво та креативно, але варто пам'ятати, що існує безліч українських відповідників, які варті нашої уваги. У роботі запропоновано замінити окремі неукраїнські назви українськими відповідниками: «Жіночий каприз» - на «Жіночі примхи» або «Жіноча забаганка», «Калейдоскоп» на «Барвограй» та ін.

Цікавим також виявилось й те, що нерідко один гастронім є твірним словом для іншого. Наприклад, торт «Орео» і печиво «Ореа», торти «Снікерс», «Баунті» та відповідні батончики.

На мою думку, класифікація таких гастронімів дає нам чудову можливість не тільки зрозуміти, що ж стало причиною і основним мотиватором для номінування цих виробів. Саме такі напрацювання допомагають ґрунтовніше вивчати гастроніми і є цінним джерелом для ономастичних досліджень.

Використана література:

1. Англо-український словарь. Режим доступу: <https://classes.ru/all-ukrainian/dictionary-english-ukrainian-term-5153.htm>.
2. Англо-український словник: У 2 томах — Близько 120 000 слів / Склад М. Балла - Київ: Освіта, 1996, — Том 2.— 712 с.
3. Большая энциклопедия кулинарного искусства. Все рецепты В.В. Похлёбкина - Похлёбкин Вильям
4. Браницька Я. В. Гастроніми в сучасній французькій мові : когнітивно-ономасіологічний аспект / Дис. на здобуття вчен. ступ. канд. філол. наук. - Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2009. - С. 1.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – VIII, 1728 с.
6. Географія. Львівська область: Навчально методичний посібник / О. І. Шаблій, Б. П. Муха, А. В. Гурин, М. В. Зінкевич – Львів: Пролог, 1998. Режим доступу: https://geoknigi.com/book_view.php?id=51
7. Гороть Є. І. Великий англо-український словник / Є. І. Гороть, Л. М. Коцюк, Л. К. Малімон, А. Б. Павлюк. – Вінниця : Нова кн. ; Харків : Ранок, 2011. – 1700 с.
8. Дзира Я.І. ОНОМАСТИКА [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2010. - 728 с.: іл.. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Onomastyka>.
9. Егорова Т.В. Словарь иностранных слов современного русского языка.- М.: Аделант, 2014. — 800 с.
10. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 1: А–Г / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко.

АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. — К.: Наукова думка, 1982. — 632 с.

11. Етимологічний словник української мови: В 7 т. — Т. 2: Д–Копці / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. — К.: Наукова думка, 1985. — 572 с

12. Етимологічний словник української мови: В 7 т. — Т. 3: Кора–М / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, В. Г. Склярєнко, О. Б. Ткаченко; Укладачі: Р. В. Болдирєв, В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, О. С. Мельничук, Г. П. Півторак, А. Д. Пономарів, Н. С. Родзевич, В. Г. Склярєнко, І. А. Стоянов, А. М. Шамота. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. — К.: Наукова думка, 1989. — 553 с.

13. Етимологічний словник української мови: В 7 т. — Т. 4: Н–П / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, Г. П. Півторак, В. Г. Склярєнко, О. Б. Ткаченко; Укладачі: Р. В. Болдирєв, В. Т. Коломієць, А. П. Критенко, О. С. Мельничук, Г. П. Півторак, А. Д. Пономарів, В. Г. Склярєнко, І. А. Стоянов, В. А. Ткаченко, О. Б. Ткаченко, А. М. Шамота. НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. — К.: Наукова думка, 2003. — 657 с.

14. Етимологічний словник української мови: В 7 т. — Т. 5: Р–Т / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, Г. П. Півторак, В. Г. Склярєнко, О. Б. Ткаченко; Укладачі: Р. В. Болдирєв, В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, О. С. Мельничук, В. Г. Склярєнко, І. А. Стоянов, А. М. Шамота. НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. — К.: Наукова думка, 2006. — 705 с.

15. Етимологічний словник української мови: В 7 т. — Т. 6: У–Я / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, Г. П. Півторак, В. Г. Склярєнко, О. Б. Ткаченко; Укладачі: Г. П. Півторак, О. Д. Пономарів, І. А. Стоянов, О. Б. Ткаченко, А. М. Шамота. НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. — К.: Наукова думка, 2012. — 568 с.

16. Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера. Режим доступа: <https://lexicography.online/etymology/vasmer/к/ключ>
17. Этимологический словарь русского языка. Словарь (Шанский Н. М., Боброва Т. А.). Режим доступа : <https://lexicography.online/etymology/б/белка>
18. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. — К.: Довіра, 2006. — С. 416.
19. Зубко Андрій Українська ономастика: здобутки і проблеми / Зубко Андрій // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. - 2007. - 15. - С. 262. - Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/sid_2007_15_262
20. Ковальська Н. А. Ономастичний простір паремій [Електронний ресурс] /Н. А. Ковальська. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4455/1/.pdf>.
21. Лев В., Вербяний І. Англійсько-український словник.- Видавництво “Час” Кооператива “Праця”; Нюрнберг-Байройт, 1947.- 232 с.
22. Лексико-семантичні шляхи утворення фразеологічних одиниць з гастрономічним компонентом у сучасній німецькій мові / О.Л. Лапініна// Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ, Україна. – Режим доступу: http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/lapynina_o._l._the_lexical-semantic_ways_of_the_formation_of_the_phraseological_units_with_gastronomic_component_in_the_modern_german_language.pdf
23. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — Київ : ВЦ «Академія», 2007. — Т. 1 : А — Л. — С. 415.
24. Масляєва І. Структурно-семантичні особливості назв страв у творчому доробку Світлани Пиркало (на матеріалі есе «Кухня егоїста»).- Режим доступу: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/0564/584/1/Матеріали%20студентських%20наукових%20читань.pdf>

25. Матеріали студентських наукових читань: зб. праць / [ред.: Ж. В. Колоїз (відп. ред.), Білоконенко Л. А., Вавринюк Т. І. та ін.]. – Кривий Ріг, 2017. – Вип. 2. – 205 с.
26. Мови та літератури у полікультурному суспільстві : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (17 листопада 2016 р.) / за заг. ред. к.філол.н., доцента Назаренко Н.І. – Маріуполь : МДУ, 2016. – 240 с.- Режим доступу:http://chtyvo.org.ua/authors/Zbirka/Movy_ta_literatury_u_polikulturnom_u_suspilstvi/
27. Муратова А. С. Едение как выражение культуры [Електронний ресурс] / А. С. Муратова. – Режим доступу: <http://www.prakultura.ru/school/culture/meal/cultural/>
28. Назаренко В. О., Юдічева О. П., Жук В. А. Формування якості товарів. Частина 1. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 386 с. Режим доступу:https://pidru4niki.com/19291001/tovaroznavstvo/pechivo_kreker
29. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка/ М.: Мир и Образование, Оникс, 2011. — 736 с.
30. Олгоф Ф. Їжа і філософія : їжте, пийте і будьте щасливі / Ф. Олгоф [упоряд.]. – К. : Темпора, 2011. – 346 с.
31. Петровский Н. А. Словарь русских личных имен: Более 3000 единиц. — М.: Русские словари, 2000. — «Грамота.ру», 2002. Режим доступу: <http://gramota.ru/slovari/dic/?pe=x&word=диана>
32. Семенов А.В. ЭТИМОЛОГИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ РУССКОГО ЯЗЫКА. РУССКИЙ ЯЗЫК. от А до Я. Издательство «ЮНВЕС». Москва, 2003 г.
33. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей. Словник-довідник — за ред. В. М. Русанівського; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. — 3-тє вид., випр. — К. : Наукова думка, 2005. — 334 с., ілюстр. — Бібліогр.: С. 110.

34. Словарь русского языка: В 4-х т. / РАН, Ин-т лингвистич. исследований; Под ред. А. П. Евгеньевой. — 4-е изд., стер. — М.: Рус. яз.; Полиграфресурсы, 1999; Режим доступа: <https://kartaslov.ru/значение-слова/милка>
35. Словарь української мови: в 4-х тт. / За ред. Б. Грінченка. — К., 1907—1909. — Т. 2. — С. 237.
36. Словник іншомовних слів / Уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. - К.: Наукова думка, 2000. - 680 с. Режим доступа: <https://archive.org/details/slovninshomovn/page/n515/mode/2up>
37. Словник іншомовних слів за ред. О. С. Мельничука. — 1-е видання, Київ: Головна редакція «Українська радянська енциклопедія» (УРЕ), 1974 — 776 с.
38. Словник італійсько-український, українсько-італійський [Text] : посібник для загальноосвіт. шкільних та вищих навч. закладів / уклад. О. В. Дмитрієв, Г. В. Степенко ; ред. В. Т. Бусел. - К. ; Ірпінь : Перун, 2001. - 576 с.
39. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970—1980. — Т. 2. — С. 40.
40. Словник української мови: У 20-ти томах.— Т.1. — К.: Наукова думка, 2010.
41. Словник фразеологізмів української мови / НАН України, Ін-т укр. мови, Укр. мов.-інформ. фонд; [уклад.: В. М. Білоноженко та ін. ; відп. ред. В. О. Винник]. — Київ: Наук. думка, 2003. — 786, [1] с. — (Словники України).
42. Соціальна символіка їжі суспільства старого ладу / В. В. Ніколенко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. - 2013. - № 1045, Вип. 30. - С. 48-53. - Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISD_2013_1045_30_9
43. Charnock, Richard Stephen. Local Etymology: A Derivative Dictionary of Geographical Names. — London: Houlston and Wright, 1859. — P. 215.

44. GrammarWay – Граматика англійської мови. Режим доступу: <https://grammarway.com/ua/prefixes>
45. Українська гастрономічна культура як соціальний феномен / В. В. Ніколенко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. - 2016. - Вип. 36. - С. 75-81. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISD_2016_36_14
46. Французько-український словник. Українсько-французький словник : 220000 + 210000 : два в одному томі : 430 000 од. пер. / під заг. ред. В. Бусела. — К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2012.—1104.
47. Характеристика гастронімів як окремих лексичних одиниць та компонентів фразеологізмів (на матеріалі німецької мови) / О. Л. Лапиніна // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. - 2015. - Вип. 51. - С. 249-251. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_51_95
48. Школьный этимологический словарь русского языка. Происхождение слов / Н.М. Шанский, Т.А. Боброва. - 7-е изд., стереотип. - М.: Дрофа, 2004. Режим доступу: <https://lexicography.online/etymology/shansky/search?s=крекел>

Електронні ресурси:

50. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Наполеон_\(торт\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Наполеон_(торт))
51. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Захер_\(торт\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Захер_(торт))
52. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Milka>.
53. <https://rud.ua/products/ice-cream/cone/fioletovo/>.
54. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/duet>.
55. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Мохіто65>.
56. <https://slovotvir.org.ua/words/khaip-halas>.
57. <https://ua.112.ua/statji/zamorozhene-moie-shchastia-istoriia-kyivskoho-morozyva-401799.html>.
58. <https://kyivmaps.com/ua/places/ul-kreshchatik>.

59. <https://web.archive.org/web/20150502211809/http://mysecret.kiev.ua/zlata-znachennja-imeni-zlata/>.
60. <https://technerium.ru/uk/karolina-hto-za-imya-hto-oznachaet-imya-karolina-imya-karolina/>.
61. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Шакер-чурек>
62. <https://slovotvir.org.ua/words/zoopark-zoolohichni-.park>.
63. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Білосніжка_\(Дісней\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Білосніжка_(Дісней)).

Алфавітний покажчик:

А:

«Апельсиновий» - С.33

Б:

«Бананове» - С.53

«Барні» - С.52

«Баунті» - С.31

«Берізка» - С. 62

«Бідний студент» - С. 27

«Білосніжка» - С.62

«Білочка» - С.31

«Бурштинова квітка» - С.21

В:

«Ванільне» - С.54

«Ведмедик на півночі» - С.32

«Вівсяне» - С.54

«Вікторія» - С.47

«Вінт» - С.36

«Вушка» - С.63

Г:

«Горіхове» - С.55

«Гості на порозі» - С. 58

«Гран-Прі» - С.41

«Графські руїни» - С.27

«Грейс» - С.19

Д:

«Дамське» - С. 59

«Дамські пальчики» - С. 25

«Двійнята» - С. 61

«День і ніч» - С. 29

«Динька» - С.35

«Діана»- С.19

«До чаю» - С.59

Е:

«Ейфорія» - С.48

«Есмеральда» - С.53

Ж:

«Жіночий каприз» - С.25

З :

«Захер»- С.19

«Зимова вишня» - С.33

«Зірочка» - С.32

«Золотий ключик» - С.39

«Злата» - С.52

І :

«Імбирне» - С.54

«Імпреза» - С.45

К:

«Кавові зерна» - С.62

«Кавун» - С. 35

«Как тусім» - С.45

«Калейдоскоп» - С. 28

«Кармеліта»- С.19

«Каштан» - С.49

«Київський» -С.17

«Ковбаса» - С.38

«Кокетка» - С.29

«Кокосове» - С. 61
«Колібрі» - С.23
«Кошик полуниці»- С.23
«Крекер» - С.57
«Кунжутне» - С.55
«Кучерявий хлопець» - С.26

Л:

«Лакомка» - С.43
«Леопард» - С. 24
«Лимонний бриз» - С.33
«Львівське» - С.47
«Льон-клен» - С.50
«Люба-буба» - С.38

М:

«Малюк-ам» - С.46
«Маріте» - С.47
«Марія» - С.52
«Маркіз» - С. 28
«Медовик»- С.20
«Мексиканський кактус» - С. 51
«Мілка» - С.30
«Місячне Сяйво» - С.60
«Мокко» - С.30
«Моня» - С.63
«Мулатка» - С. 26
«Му-Муша» - С.58
«Мурашник»- С.21
«М'ятна насолода» - С.60

Н:

«Наполеон» - С.18

О:

«Обжора» - С.45

«Орео» - С.30

П:

«Пеньок»- С.22

«Пів-кіло щастя» - С.48

«Плодово-ягідне» - С. 35

«Полуничка»- С. 40

«Пломбір»- С.18

«Пломбір» - С.47

«Прага»- С. 17

«Пролісок» - С.50

«Профітроль» - С.45

«Пташине молоко»- С.22

«Пустунчик» - С. 40

«П'яна вишня» - С.20

Р:

«Райдуга» - С.38

«Ракушка» - С.61

«Рафаелло»- С.20

«Рахат лукум» - С.45

«Ретро» - С.56

«Решето» - С.22

«Ромашка» - С. 63

С:

«Світлофор» - С.37

«Сендвіч» - С.56

«Серденько» - С.40

«Серпантин» - С.60

«Сирні листочки» - С.63

«Сирок» - С.40
«Сливки ленивки» -С.56
«Сова»- С. 55
«Сльози ангела» - С.26
«Снікерс» - С.30
«Спаржа» - С. 54
«Спартак»- С.18
«Стакан-Великан» - С.36
«Суничне» - С. 36

Т :

«Тімі» - С.52
«Тоффі» - С.44
«Три бажання» - С.49
«Три шоколади» - С. 24
«Тук-тук бурундук» - С.46

Ф:

«Фіолетово» - С.37
«Фісташка» - С.50
«Фрезье» - С.29
«Фруктовий кошик» - С.59
«Фрутсік» - С. 41

Х:

«Хайп» - С.44
«Халіф на годину» - С.31
«Хмаринка» - С.39
«Хрещатик» - С.48
«Хрустик» - С.64

Ч:

«Чарівник» - С.58

«Червоний оксамит» - С.21
«Черепаха» - С.23
«Чорничний» - С. 32

Ш:

«Шакер-пурі» - С. 55
«Шахове» - С. 61
«Шейк» - С.42
«Шпинатний» - С.24

В.

«Be cool» - С.42
«BelVita» - С.57
«Big star» - С.43
«Black ice» - С.44

С.

«Choco milk» - С.43
«Cream Duet» - С.41

К.

«Karolina» - С.53
«Kresko» - С.56

М.

«MANGO» - С.44
«Mohito Ice» - С. 42
«Multi cake» - С. 56

В.

«Velvet» - С.42

З.

«Zoo-Boom» - С.57